

1 Danube Delta Biosphere Reserve 2 Srebarna Nature Reserve 3 Kalimok-Brushlen Protected Site 4 Rusenski Lom Nature Park
5 Persina Nature Park 6 Djerdap National Park 7 Gornje Podunavlje Special Nature Reserve 8 Kopački rit Nature Park
9 Lonjsko Polje Nature Park 10 Duna-Dráva National Park 11 Duna-Ipoly National Park 12 Dunajské luhy Protected Landscape Area
13 Záhorie Protected Landscape Area 14 Donau-Auen National Park 15 Donauauwald Neuburg Ingolstadt

CONSERVATION MANAGEMENT PLAN OF THE TÁTI ISLANDS PROTECTED AREAS

Authors: Zsolt Baranyai, Péter Csonka, Száz Völgy Természetvédelmi Egyesület

A DUNAI-SZIGETEK TERMÉSZETVÉDELMI
TERÜLET TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERVE

Programme co-funded by the
EUROPEAN UNION

SOUTH EAST
EUROPE
Transnational Cooperation Programme

DANUBE PARKS

network of protected areas

Management plan of the Danube Islands Protected Areas (summary)

Area: 300 ha

Responsible nature conservation authority: North Transdanubian Inspectorate for Environment, Nature and Water

Responsible nature conservation management body: Duna-Ipoly National Park Directorate

The preparation phase of the designation process of the areas concerned has been going on at DINPI. The area (Danube River and its floodplain) is part of the Natura 2000 network as a Special Area of Conservation (HUDI20034).

The planned area is exclusively owned by the Hungarian State, while the conservation and property management is carried out by the DINPI.

At the two local municipalities concerned (Süttő and Esztergom) the islands are kept in the land register as forests and agricultural land, where building developments are prohibited.

The islands are unpopulated for a long time, but extensive agricultural production has been maintained, especially mowing. Previously there were attempts to produce other agricultural crops, but they mostly failed because of the poor soil conditions and long water cover periods. On the majority of the islands the composition of the Flora has been significantly affected by the human landscape use in the last centuries (forestry, grazing and mowing).

The flora of the islands has been significantly affected by the moderate human use: forestry (large parts of the islands are covered with riparian forests, mainly with hybrid poplars in plantations as the original forests were cut-down), grazing and mowing. Its composition became special in this region largely because of the fact that the surrounding areas had been intensively urbanized and used for agricultural production.

On the contrary, a large part of Körtvélyes Island cultivated by man as a floodplain hay-meadow is of outstanding biodiversity value. Due to the few metres difference in latitude, there are several types of transitional habitats in this area.

The current stock of hunting games (red deer, wild boar, deer) doesn't expose threats for the wildlife. The project area has a unique species- habitat and landscape diversity within its region. The grasslands had been created by human activities and therefore can be maintained in that way. The area is vulnerable due to its size and dependence on the Danube (flows-in of invasive alien species and contaminants).

The most important plant and animal species of which the ecological needs should be taken into consideration:

(Ciconia nigra), *(Haliaetus albicilla)*, *(Crex crex)*, *(Leucorhinia pectoralis)*, *(Castor fiber)*, *(Lutra lutra)*, *(Triturus cristatus)*, *(Aster sedifolius)*, *(Gentiana pneumonanthe)*, *(Iris sibiric)*, *(Lathyrus palustris)*, *(Salvinia natans)*, *(Senecio paludosus)*.

The preconstruction works of the originally planned Gabčíkovo-Nagymaros water power station left almost irreversible damages on the islands. The old forests were cut down, the grasslands were ploughed, and the sidearms were filled-up.

General objectives of the management plan:

- Improvement of the quality of habitats by conserving the territory of wetlands and water dependent habitats on the islands;
- Control of invasive alien species (*Solidago gigantea*, *Acer negundo*, *Fraxinus pennsylvanica*);
- Targeted management of protected plant and animal species together with basic research on the conservation of them;
- Protection of the landscape elements of Danube river.

Conservation objectives:

- Preserving the natural pattern of the species rich marsh meadows.
- Preserving the populations of protected plant species.
- Improving the conditions of poorer marsh meadows and floodplain forest.
- Preserving the habitats of protected animal species (e.g. black stork, white-tailed eagle, corn crake, otter, etc.).

The management plan was partially prepared by the MME Birdlife Hungary and will be carried out by DINPI.

Tartalom

1	ÁLTALÁNOS INFORMÁCIÓK.....	5
1.1	Összefoglaló adatok	5
1.2	A tervezési terület rendeltetése (T-14 és T-15 melléklet)	6
1.3	A tervezési terület jogi helyzete	6
1.4	A tervezési terület elhelyezkedése, határai (T-1 és T-2 melléklet)	7
1.5	Tulajdonosi, birtokviszonyok, használati jogok (T-3, T-4, M-1, M-2, T-18. és T-19. melléklet).....	7
1.6	A területre vonatkozó tervezési és egyéb előírások	7
1.7	A természetvédelmi kezelés szervezete és infrastruktúrája	9
2	LEÍRÁS.....	10
2.1	Környezeti jellemzők	10
2.1.1	Éghajlat.....	10
2.1.2	Hidrológia.....	11
2.1.3	Felszínalaktan.....	12
2.1.4	Földtan.....	12
2.1.5	Talajtan.....	13
2.2	Biológiai jellemzők	13
2.2.1	Növénytársulások (T-7, T-8 és M-9 melléklet).....	13
2.2.2	Növényvilág	16
2.2.3	Állatvilág.....	20
2.3	Gazdasági, társadalmi és kulturális jellemzők	22
2.3.1	Mezőgazdaság	22
2.3.2	Erdőgazdálkodás (T-5, T-6 és M-3 melléklet)	22
2.3.3	Az erdők kezelése.....	26
2.3.4	Vadgazdálkodás (T-12 melléklet)	28
2.3.5	Halászat, horgászat.....	30
2.3.6	Települési viszonyok.....	30
2.3.7	Ipar, bányászat.....	30
2.3.8	Oktatás, bemutatás	30

2.3.9	Kutatás.....	31
2.3.10	Egyéb használat.....	31
2.3.11	Kultúrtörténeti értékek	31
2.4	Táji értékek.....	31
2.5	Adatbázisok.....	31
2.5.1	Számítógépes adatbázisok:.....	31
2.5.2	A tervezési területre vonatkozó térképanyag	32
2.5.3	A területre vonatkozó fotóanyagok	32
3	Célkitűzések meghatározása	33
3.1	A tervezési terület természetvédelmi jelentőségének kiértékelése	33
3.1.1	Méret	33
3.1.2	Sokféleség	33
3.1.3	Természetesség.....	34
3.1.4	Ritkaság.....	34
3.1.5	Sérülékenységi.....	34
3.1.6	Jellemzőség	35
3.1.7	A tervezési terület nagyobb ökológiai egységben elfoglalt helyzete	35
3.1.8	A tervezési terület története.....	35
3.1.9	Potenciális természetvédelmi érték	39
3.1.10	Különleges jelentőség	40
3.2	A tervezési terület legfontosabb természeti értékeinek meghatározása	40
3.3	Ideális kezelési célkitűzések.....	40
3.3.1	Elsődleges célkitűzések.....	40
3.3.2	Másodrendű célkitűzések	41
3.3.3	Korlátozó és veszélyeztető tényezők.....	41
3.3.4	A tervezési terület természetes folyamatai.....	41
	Területi lehatárolás: Nyáras- és Körtvélyes-sziget.....	42
	Az élőhelyekre/fajokra gyakorolt hatás:	42
	A nagyvad állomány jelenlegi szintje mellett a nagyvad állomány nem okoz problémát. A vaddisznó állomány tartósan alacsony dunai vízszint mellett elszaporodhat, amely komoly	

károkat okozhat a mocsárrétekben, illetve közvetetten az erdő felújításokban, fiatalosokban is taposási kárt okozhat.	42
3.3.5 A tervezési területen kívüli természetes folyamatok.....	42
3.3.6 A tervezési területen belül érvényesülő emberi tényezők.....	43
Az élőhelyekre/fajokra gyakorolt hatás: Hatékony védekezést nem lehet megvalósítani csak egységes kezeléssel a teljes szigetcsoport területén.....	43
3.3.7 A tervezési területre kívülről ható emberi tényezők	43
Az élőhelyekre/fajokra gyakorolt hatás: A parti zóna taposása, szennyezése, a talajvíz csökkenés egyaránt okozhat az egyes társulásokban, illetve fajokban helyrehozhatatlan károkat.....	43
3.3.8 A természetvédelmi kezelés korlátai.....	43
3.3.9 A korlátozó tényezők hatása az ideális célkitűzésekre.....	44
4 Gyakorlati célkitűzések, stratégiák és feladatok meghatározása	45
4.1 Gyakorlati célkitűzések	46
4.2 Természetvédelmi stratégiák (T-16 és T-17 melléklet)	46
4.2.1 Élőhelyek kezelése, fenntartása.....	46
4.2.2 Fajok védelme	47
4.2.3 Látogatás (T-11 melléklet).....	47
4.2.4 Oktatás, bemutatás	48
4.2.5 Kutatás, vizsgálatok	48
4.2.6 Terület- és földhasználat	49
4.2.7 Táj- és kultúrtörténeti értékek	49
4.2.8 Természetvédelmi infrastruktúra (T-13 melléklet)	49
4.3 Kezelési feladatok	50
4.3.1 Adatgyűjtés.....	50
4.3.2 Kezelés	51
4.3.3 Adminisztráció	63
5 Munkaterv	65
5.1 Középtávú munkaterv	65
5.2 Éves munkaterv (Első év a védetté nyilvánítás után).....	66
6 A természetvédelmi kezelési terv végrehajtásának ellenőrzése és a terv felülvizsgálata	68

7	A természetvédelmi kezelési terv.....	69
7.1	TERMÉSZETVÉDELMI GYAKORLATI CÉLKITŰZÉSEK.....	69
7.2	TERMÉSZETVÉDELMI STRATÉGIÁK.....	69
7.3	TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI MÓDOK, KORLÁTOZÁSOK, TILALMAK	
	69	
7.3.1	Művelési ághoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások, tilalmak	70
	Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások, tilalmak	71
8	Mellékletek.....	73

1 ÁLTALÁNOS INFORMÁCIÓK

1.1 Összefoglaló adatok

A tervezési terület azonosító adatai	
a) azonosításra alkalmas név	Dunai-szigetek Természetvédelmi Terület
b) a Védett Természeti Területek Törzskönyve törzskönyvi száma	
c) tervezési területre vonatkozó védetté nyilvánító jogszabály száma	
d) nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó, vagy nemzetközi jelentőségű terület kijelölése, sorszáma	Duna- és Ártere kiemelt jelentőségű természet megőrzési terület (HUDI 20006)
e) a tervezési terület kiterjedése	299,961 ha
f) a megye megnevezése, ahol a tervezési terület elhelyezkedik	Komárom-Esztergom megye
g) települések megnevezése, ahol a tervezési terület elhelyezkedik	Esztergom, Süttő
h) a tervezési terület középpontjának EOY koordinátái	<i>Táti-szigetek</i> X koordináta: 267977 Y koordináta: 622389 <i>Süttöi-sziget</i> X koordináta: 602677 Y koordináta: 267678
i) a tengerszint feletti magassága (szélső értékek)	<i>Táti-szigetek</i> Körtvélyes-sziget 103,6 mBf min (Északi oldal) Nyáras-sziget 107,4 mBF max (Nyugati oldal) <i>Süttöi-sziget</i> Süttöi-sziget 107,5 mBf max/min
j) EOTR azonosító száma	74-422, 74-413, 74-424, 75-311

k) az illetékes természetvédelmi hatóság megnevezése	Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
l) a jogszabályban kijelölt természetvédelmi kezelő megnevezése	Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság

1.2 A tervezési terület rendeltetése (T-14 és T-15 melléklet)

Az itt található viszonylag nagy kiterjedésű és jó állapotú vizes és vízközei élőhelyek megőrzése, természetvédelmi kezelés fokozásával az élőhelyek minőségének javítása.

A nagy értékű vegetáció megőrzése, ezen belül a borítottsági viszonyok, a gyepek és a megmaradt természetszerű puhafa ligeterdők fenntartása és természetvédelmi kezelés által a nemes nyár erdőkben a fafaj csere megvalósítása.

Az özön lágý- és fás szárú növényfajok terjedésének megakadályozása és területi kiterjedésének visszaszorítása.

A területen élő, számos védett növény- és állatfaj védelme érdekében történő kezelés megvalósítása, illetve természetvédelmi célú alap kutatások támogatása. Jelen ismereteink szerint a kezelésnél az alábbi fajok ökológiai igényére kell figyelemmel lenni: fekete gólya (*Ciconia nigra*), rétisas (*Haliaetus albicilla*), haris (*Crex crex*), piros szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*), európai hód (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*), tarajos göte (*Triturus cristatus*), pettyegedett őszirózsa (*Aster sedifolius*), kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), szibériai nőszirm (*Iris sibirica*), mocsári lednek (*Lathyrus palustris*), rucaöröm (*Salvinia natans*), mocsári aggófü (*Senecio paludosus*).

A dunai tájkép megőrzése.

1.3 A tervezési terület jogi helyzete

A Dunai-szigetek védetté nyilvánítási eljárásának előkészítése a kezelési terv készítésével párhuzamosan folyik a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságon. A területet - kis kiterjedése, és az 1.2. pontban leírtak alapján Természetvédelmi Területként kell védetté nyilvánítani.

A tervezési terület része a Natura 2000 hálózatnak, Duna és ártere kiemelt jelentőségű természet megőrzési területként (HUDI20034).

1.4 A tervezési terület elhelyezkedése, határai (T-1 és T-2 melléklet)

A védelemre tervezett terület Süttő közigazgatási határában elhelyezkedő Süttöi-sziget, illetve Esztergom közigazgatási határában fekvő TÁTI-szigetcsoporthoz saját vagyongazdálkodású területrészeire terjed (Csitri-, Fűzes-, TÁTI-, Nyáras- és Körtvélyes-sziget), amelyet a továbbiakban TÁTI-szigetcsoporthoz néven említjük.

A tervezési terület Komárom-Esztergom megyében, Esztergom és Süttő község határában található. A tervezési terület középpontjának EOVS koordinátái:

TÁTI-szigetek

X koordináta: 267977

Y koordináta: 622389

Süttöi-sziget

X koordináta: 602677

Y koordináta: 267678

1.5 Tulajdonosi, birtokviszonyok, használati jogok (T-3, T-4, M-1, M-2, T-18. és T-19. melléklet)

A védetté nyilvánításra tervezett terület teljes egészében a Magyar Állam tulajdona és a természetvédelmi kezelői és vagyongazdálkodói joggal a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság rendelkezik.

1.6 A területre vonatkozó tervezési és egyéb előírások

A területre a tervezett védetté nyilvánítási határozaton kívül az alábbi tervek tartalmazzák az előírásokat.

- PP Rt. Erdőterv: Esztergom: 411. Pilismaróti körzet, 012410 Dunakanyar Szövetkezet, üzemtervi kivonat száma: 3/2001-4; következő erdőtervezés esedékessége: 2011
- HM Süttöi Erdészeti Erdőterv: 423. számú Süttöi Körzet Erdőterve. Törzskönyvi szám: 7/2001

- A területre vonatkozó települési szerkezeti tervek és helyi építési szabályzatok (illetékes önkormányzatok, DINPI)
- Éves vadgazdálkodási tervek (DINPI irattár)
- Süttöi-sziget: Süttö települési szerkezeti terve és helyi építési szabályzata erdőterület övezeti besorolásban tartja nyilván a védelemre tervezett területet, mely a természetvédelmi kezelési tervnek megfelelően tartandó fenn, területe nem építhető be.
- Táti-szigetcsoport: Esztergom településszerkezeti terve mezőgazdasági terület övezeti besorolásban tartja nyilván a védelemre tervezett területet, mely a természetvédelmi kezelési tervnek megfelelően tartandó fenn, területe nem építhető be.
- Komárom-Esztergom Megye Környezetvédelmi Programja: közvetlen érintettséget nem tüntet fel.
- Javasolt természet- és környezetvédelmi képzés (Természetvédelmi/Zöld Akadémia), valamint ökoturizmus program kidolgozására Esztergom régiójában: védelemre tervezett terület, természeti állapotok fenntartása.

1.7 A természetvédelmi kezelés szervezete és infrastruktúrája

A kezelési terv készítői:

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

A tervezési terület természetvédelmi kezelési feladatait ellátó szervezet:

Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, személyek (a tervezés időpontjában):

- Czumpf Attila tájegység vezető
- Csonka Péter örkerület-vezető
- Kundráth Ferenc örkerület-vezető

A természetvédelmi kezelés megvalósításához rendelkezésre álló tárgyi feltételek:

- DINPI Gerecsei Tájegység irodája, bérlemény (2890 Tata, Baji út 12. B)
- gépkocsi: Ford Ranger terepjáró

2 LEÍRÁS

2.1 Környezeti jellemzők

2.1.1 Éghajlat

Mérsékelt meleg és száraz éghajlatú táj. Az évi napsütéses órák száma 2000 óra alatti. Ennek évszakos megoszlása a következő: nyáron 780 óra, télen 185 óra, a többi a tavasz és az ősz között oszlik meg. Az évi középhőmérséklet kevéssel 11 °C fok feletti, a vegetációs időszaké 16,6 C fok. A fagymentes időszak április közepétől október közepéig tart, és megközelítőleg 185 nap. Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok és minimumok értéke 34 C fok, illetve -16,5 C fok.

Az évi átlagos csapadékmennyiség 600mm. Ebből a nyári félévre 330 esik. Az ariditási index: 1,20.

Leggyakoribb a nyugati szélirány, a szélesebbesség átlaga 3 m/s.

A terület jellemző időjárási adatai:

Évi középhőmérséklet	11,3 °C
Legalacsonyabb hőmérséklet	-16--17 °C
Legmagasabb hőmérséklet	33-34 °C
Hőségnapok száma	8-12
Fagyos napok száma	80-90
Első fagy időpontja	X.20.-X.25.
Utolsó fagy időpontja	IV.15.-IV.20.
Fagymentes időszak	180-190 nap
Uralkodó szélirány	főként Ny-i, ÉNy-i
Évi csapadékmennyiség	600-650 mm
Napos órák száma	1980
Relatív páratartalom (évi átlag)	73 %
Talajhőmérséklet (évi átlag)	9,9 °C

Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat adataira

Időjárási átlagos adatok (1990-2000. közötti időszak átlagában):

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	átlag, össz.
Közép hőm (°C)	0,3	1,7	6,1	11,8	16,9	20,7	22,0	22,1	17,0	11,3	5,3	0,9	11,3

Csapadék (mm)	36,5	19,1	33,0	49,1	70,3	66,0	79,2	44,2	60,5	49,2	75,6	54,0	636,7
Relatív pára (%)	79,8	75,5	68,4	68,1	67,9	68,6	69,4	68,9	74,0	76,3	80,1	83,9	73,4
Talaj hőm. (°C)	0,3	0,9	4,6	9,1	14,7	19,0	19,6	20,1	14,6	10,1	4,5	1,4	9,9

Komárom-Esztergom Megyei Növényegészségügyi és Talajvédelmi Állomás

2.1.2 Hidrológia

a) Süttöi-sziget (Almás—Táti-Duna-völgy kistáj)

A terület vízrajzát, hidrológiai rendszerét a Duna határozza meg. A szigettől folyásirányban felfelé legközelebb 1,6 km-re torkollik patak a folyóba, melynek vize az Alsó-sziget által formált öbölbe jut.

A szigeten források, vízfolyások, állandó vízfelületek nincsenek. Mesterséges létesítmény a sziget felső, északi oldalán kiépített, NyDNY-i irányú, a Mocsi-szigettel kapcsolatot biztosító sarkantyú. Így az Almásneszmély felőli szigetcsoport csak magasabb vízállásnál kap vízutánpótlást.

A vízjárás jellemzőit az alábbi, Lábatlannál rögzített adatok szemléltetik (Magyarország kistájainak katasztere [1990] nyomán). Az árhullámok ideje tavaszra és a nyárelőre tehető, míg kisvízes időszaknak az ősz tekinthető.

LKV	LNV	KQ	KÖQ	NQ
<i>C_m</i>		<i>m³/s</i>		
40	748	1030	2290	8650

A felszín alatti vizek közül az első vízrekesztőig terjedő zónában lévő víz (talajvíz) tükré általában 2 m mélyen található.

b.) Csitri-, Körtvélyes-, Nyáros-, Táti-sziget (Visegrádi-Dunakanyar kistáj)

A terület vízrajzát, hidrológiai rendszerét szintén a Duna határozza meg. A szigetek Kis-Duna felőli oldalán több patak torkollik a folyóba. Ezek folyásirányban: a Mogyorósbányai-, Únyi-, és Kenyérmezői-patak.

A szigeten források, vízfolyások, állandó vízfelületek nincsenek. Viszont a Körtvélyes-szigeten belül tartós vízállás alakul ki árhullám levonulása után. Mesterséges létesítmény a Táti-szigetek K-i, és Ny-i végein található sarkantyú. Szintén a Táti-szigeteken 80 cm átmérőjű csőátereszekkel biztosították a mellékágak vízutánpótlását.

A vízjárási adatok nagymarosi vízmércéről származnak (Magyarország kistájainak katasztere [1990] nyomán). Árhullámot a hóolvadás (március), valamint a nyár eleji esők (június) váltanak ki, míg kisvíz ősszel és télen a leggyakoribbak.

LKV	LNV	KQ	KÖQ	NQ
<i>Cm</i>		<i>m³/s</i>		
33	613	1045	2375	7570

A felszín alatti vizek közül az első vízrekesztőig terjedő zónában lévő víz (talajvíz) elhelyezkedése hasonló a Süttöi-szigeten tapasztalhatóhoz.

2.1.3 Felszínalaktan

A terület geomorfológiai szempontból egyaránt rendkívül tagolt és változatos, de elsősorban a mikro- és mezo domborzati elemek dominálnak. Ugyanakkor megjegyzendő, hogy a szigeteken csupán 1-2 méteres magasságkülönbségek fordulnak elő.

A TT-hez sorolt szigetek közül a

- Süttöi-sziget az Almás—Táti-Duna-völgyhöz (a), míg a
- Csitri-, Körtvélyes-, Nyáros-sziget a Visegrádi-Dunakanyar (b) kistájhoz tartozik.

A Táti-sziget TT-hez kapcsolódó része szintén ez utóbbi kistáj része.

2.1.4 Földtan

A TT területei földtani értelemben fiatalok, mint ahogy a Duna mai helyzete is az. A folyó által csupán a harmad- és negyedidőszak (a pliocén-pleisztocén) határán elfoglalt mederben, a jelenkorban (holocén) lerakott hordalékból épültek fel a szigetek.

Az ártérre jellemző homok- és kavicslerakódások üledékhézaggal harmadidőszaki (oligocén) képződményekre települnek. Ezek homokos kifejlődései parti, partközeli, maximum 60 m mély (Mányi Homok Formáció, később Törökbálinti Homok Formáció), míg agyagosabb szakaszai (Kiscelli Agyag Formáció) nyíltabb tengeri, akár 300 m mély, de általánosan hullámbázis alatti üledékképződési környezetre utalnak.

A szigetek kialakulása nem tekinthető befejezettnek, mert a Duna folyamatos hordalékszállítása kihat azok partjaira, különösen áradások alkalmával.

2.1.5 Talajtan

A durva meszes dunai homokon képződő nyers *öntéstalajok* gyenge vízraktározó és víztartó képességgel rendelkeznek. Szervesanyag-tartalmuk 0,5%, termékenységük gyenge. Zömmel vizenyős rétekekkel borított területekre jellemző. A réti öntéstalajok mechanikai összetétele homokos vályog, vízgazdálkodásuk, szervesanyag-tartalmuk – és ennek következtében termőképességük – is kedvezőbb.

A szigetek viszonylag magasabb fekvésű területein készített feltárások alapján az alábbi rétegeket lehetett elkülöníteni:

0-6 cm – iszapos, sötétszürke, morzsás szerkezetű, humuszos szint

6-40 cm – homokos, sárgás színű, melyen humuszos öntés van kialakulóban

40-50 cm – iszapos, szürkés-sárga morzsás szerkezetű öntésszint, melyen valaha a füzet a fehér nyár kiszorította

50-70 cm – hasonló öntés réteg, mint a felette lévő, amikor a lágyszárú növénytársulást elborította ez az öntés réteg, akkor megkezdődött a lágyszárú növényzet átalakulása humusszá

70-140 cm – szürke, iszapos morzsás szerkezetű szint, amely valaha mély fekvésű pangó vizes öntés réteg volt melyet sásas növényzet borított, ezen megkezdődött egy réti talaj kialakulása, mely elég hosszú ideig tartott, ez most egy eltemetett réti talajszint.

Az egymás alatti rétegek mésztartalma felülről lefelé nő. A legfelső szintben 28 %, majd 70 cm-ig 40 %-ra nő, míg a legalsó szintben már 46 %. Mivel a mész rendkívül finom eloszlású, a termőréteget könnyen kiszáradóvá teszi.

Humusztartalom a legfelső szintben 6 %, a második szintben pedig 2%.

2.2 Biológiai jellemzők

2.2.1 Növénytársulások (T-7, T-8 és M-9 melléklet)

Magyarország növényföldrajzilag a holarktikus flórabirodalom közép-európai flóratertületének a része, ezen belül is a pannóniai flóratartományhoz tartozik. A Táti-szigetek és a Süttöi-sziget az alföldi flóratartomány, kistáti flóravidékének keleti részén található a Duna árterében. A Kisalföld keleti peremén, a Gerecse, Pilis és Visegrádi-hegység által körülölelt

Duna-völgyben helyezkednek el. Északról Szlovákia déli részének alföldi illetve dombvidéki területeivel (Jihoslovenské kopce) határos.

A területen található növénytársulások felsorolása, BORHIDI – SÁNTA (1999) alapján:

sorszám	magyar név	latin név	veszélyeztetettség	védettségi kategória
<i>Pionír és száraz gyepek</i>				
1.1.1.1	Apró békalencsés	<i>Lemnetum minoris</i>	AV	
6.1.1.5.	Keserűfüves–csetkákás	<i>Polygono – Eleocharitetum</i>	PV	
6.1.1.7.	Tisza-parti iszapgyopáros	<i>Dichistylido micheliana – Gnaphalietum uliginosi</i>	PV	
7.1.1.3	Harmatkásás	<i>Glycerietum maximae</i>	PV	
7.1.1.6.	Nádas	<i>Phragmitetum communis</i>	PV	
7.5.1.2.4.	Kétsoros sásos	<i>Caricetum distichae</i>	AV	
7.5.1.2.5.	Mocsári sásos	<i>Caricetum acutiformis</i>	PV	
12.1.2.3.	Szibériai nőszirmos	<i>Iridetum sibiricae</i>	CR	FVJ
12.1.4.2.	Ecsetpázsitos mocsárrét	<i>Carici vulpinae – Alopecuretum pratensis</i>	VU	
12.1.4.3.	Fehér tippanos mocsárrét	<i>Agrostetum albae</i>	VU	
23.1.1.2.	Lapulevelű keserűfű– farkasfog társulás	<i>Polygono lapathifolio– Bidentetum</i>		
23.1.2.3	Vörös libatopos	<i>Chenopodietum rubri</i>		
28.1.1.1.	Csigolya-bokorfüzesek	<i>Rumici crispo – Salicetum purpureae</i>		VJ
28.1.2.1.	Fehérnyár-ligetek	<i>Senecioni sarracenic – Populetum albae</i>		VJ
28.1.2.2.	Feketenyár-ligetek	<i>Carduo crisp – Populetum nigrae</i>		
28.1.2.3.	Fűzligetek	<i>Leucojo aestivi – Salicetum albae</i>		VJ

Jelmagyarázat:

- VJ – védelemre javasolt társulások
- FVJ – fokozott védelemre javasolt társulások
- PV – potenciálisan veszélyeztetett
- EN – veszélyeztetett
- CR – megsemmisüléssel veszélyeztetett
- VU – sebezhető

A terület élőhelyeinek rövid botanikai jellemzése

A Táti-szigetcsoport, azaz a három nagyobb és két kisebb sziget (Táti-, Nyáras-, Körtvélyes-, illetve Csitri-, Fűzes-szigetek) növénytanilag kutatottságuk alapján nem tartozik a jól dokumentált területek közé, holott értékei alapján érdemes volna arra.

Első adataink a szigetekről FEICHTINGER Sándortól (FEICHTINGER 1899) származnak, aki összesen 118 növényfaj előfordulását ismerteti innen. Mivel munkájában sok esetben nem ad meg pontos lelőhelyet az egyes fajok előfordulásához, hanem csak „dunai szigeteket”, „esztergomi dunai szigeteket” említ, valószínűsíthető, hogy ennél több fajt is megtalált a területen. Rajta kívül BOROS Ádám jegyezte fel útinaplóiba néhány növény előfordulását a szigetekről (BOROS 1917, 1918, 1925). Később madártannal foglalkozó dolgozatában HOPP (1988) említ néhány növényt is a szigetekről, majd BARINA (2003) összegzi itteni kutatásainak eredményeit: megadja az itt előforduló társulások leírását és fajlistát közöl a területről, ezt később a Duna hosszabb szakaszán a 2004-es év alacsony vízállása során végzett megfigyelésekkel egészítették ki (BARINA – SCHMIDT 2004).

A terület legfőbb értékét az itt található viszonylag nagy kiterjedésű és jó állapotú vizes és vízközeli élőhelyek képezik.

Korábban a Duna mentén, a bal- és jobbparton egyaránt nagy kiterjedésben voltak jelen vizes élőhelyek éppúgy, mint a szomszédos Gerecse és Pilis medencéiben. A hegységekben levőket szinte kivétel nélkül lecsapolták (pl. Únyi-patak mente), vagy jelentősen átalakították (Búbánat-völgy) és hasonló sorsa jutottak az alföldi területek is. A környéken hasonló kiterjedésben vizes élőhelyek csak két helyen maradtak meg: Esztergom mellett a Kolozson túli-dűlő és Kőbölkút (Szlovákia) mellett a Párizsi mocsár. Mindkét terület növényzete

azonban más jellegű, mint itt a szigeteken: a Kolozson túli-dűlőn kisebb homoki gyepfoltokkal tarkított üde és kiszáradó láprétek jellemzőek, míg a Párizsi mocsár java részét nádas borítja.

A szigeteken – jellegükből következően – nem lápi, hanem mocsári társulások alakultak ki. Azaz az állandóan pangóvízes részek hiányoznak, tőzegképződés nincs, a vízviszonyokat az áradások határozzák meg, ennek következtében a szigetek területén éppúgy előfordulhat teljes vízborítás, mint hosszabb ideig tartó aszályos időszak.

Ilyen körülmények között a szigetek fő vegetációtípusát a partmenti bokorfüzesek és a beljebb található puhafa-ligeterdők képeznek. A ligeterdők java részét azonban (a Táti- és a Nyáros-szigeten) az '50-es évektől elkezdték letermelni, majd a pusztítás az 1977-ben a Bős–Nagymarosi vízlépcsőrendszer megvalósításáról megkötött szerződés következtében vált teljessé. Ma a korábbi fehér nyaras ligeterdőknek csak töredéke van meg, helyükön ún. papírnýár-ültetvények találhatók.

A Körtvélyes-sziget jelentős részét kiemelt természetvédelmi értékű ártéri kaszálórét foglalja el. A néhány méteres szintkülönbségnek köszönhetően a hosszan vízállásos területektől a magasabb térszínek száraz gyepjeiig számos átmeneti élőhely megtalálható.

2.2.2 Növényvilág

A terület értékei közül kiemelendő a vízközeli, vízparti társulásokban való gazdagsága: számos nedves gyep- és erdőtársulás található meg a szigetek területén.

A társulások sokféleségével párhuzamosan figyelemre méltó a flóra gazdagsága: az előforduló edényes növényfajok száma megközelíti a 300-at, közöttük számos védett található.

A flórát alakító tényezők

A flóra- és vegetáció összetételét alapvetően az ártéri viszonyok határozzák meg. A szigeteken tapasztalható néhány méteres relatív szintkülönbségek különböző társulások kialakulását, illetve különböző fajok megtelepedését tették lehetővé.

A szigetek területének döntő részén a növényzet összetételét jelentősen befolyásolja az évszázadok óta tartó mérsékelt tájhasználat: erdőművelés, legeltetés, kaszálás.

Számos faj megtelepedését tették lehetővé a Nyáros- és a Táti-sziget Nagy-Duna felőli oldalának szinte teljes hosszán kialakított töltések: ezekre egyrészt felhúzódott néhány, a szigeteken megtalálható nedves réti faj, de megtelepedett rajtuk számos gyomfaj és néhány (lokálisan) ritka kísérőfaj, melyek a szigeteken csak a töltéseken voltak megtalálhatóak (pl. *Astragalus asper*, *Dryopteris filix-mas*, *Chamaenerion angustifolium* stb.)

A vizsgált szigeteken valódi reliktumörző élőhelyek nem fordulnak elő. Ritkább fajainak itteni megjelenése sem váratlan, hiszen hasonló körülmények között hajdan a környék több pontján is előfordulhattak. Hogy ma ez mégsem így van, az a mezőgazdaság, az urbanizáció, a civilizáció térnyerésének következménye: az itteni fajok és élőhelyek a természetközeli területek visszaszorulása folytán váltak reliktumokká.

A flóra értékei

A terület legfőbb értékét a védett és országosan ritka, veszélyeztetett növényfajok képezik. Védett fajok legnagyobb számban a Körtvélyes-sziget rétvén fordulnak elő, de szálanként megtalálhatóak a Nyáros-sziget degradált állományaiban, más fajok pedig a megmaradt ligeterdőkben és jobb nyárültetvényekben.

Védett növényfajok

Pettyezetett őszirózsa – *Aster sedifolius*: Körtvélyes-sziget (tízes nagyságrendben)

Gyíkpohár – *Blackstonia acuminata*: Körtvélyes-sziget, Nyáros-sziget (százás nagyságrendben)

Réti iszalag – *Clematis integrifolia*: Körtvélyes-sziget (ezres nagyságrendben), Nyáros-sziget (tízes nagyságrendben)

Téli zsurló – *Equisetum hyemale*: Nyáros-sziget (százás nagyságrendben), Táti-sziget (tízes nagyságrendben)

Kornistárnics – *Gentiana pneumonanthe*: Körtvélyes-sziget (ezres nagyságrendben), Nyáros-sziget (százás nagyságrendben)

Szibériai nőszirm – *Iris sibirica*: Körtvélyes-sziget (ezres nagyságrendben), Nyáros-sziget (százás nagyságrendben)

Korcs nőszirm – *Iris spuria*: Körtvélyes-sziget (tízes nagyságrendben)

Mocsári lednek – *Lathyrus palustris*: Körtvélyes-sziget (százás nagyságrendben)

Nyári tőzike – *Leucosium aestivum*: Körtvélyes-sziget (ezres nagyságrendben), Nyáros-sziget (százás nagyságrendben), Táti-sziget (százás nagyságrendben)

Vitézkosbor – *Orchis militaris*: Körtvélyes-sziget (tízes nagyságrendben)

Zöldes sarkvirág – *Platanthera chlorantha*: Nyáros-sziget (1 tő)

Rucaöröm – *Salvinia natans*: Körtvélyes-sziget és a Nyáros-sziget közötti ér (tízes nagyságrendben), időnként a Nyáros-sziget Nagyduna felőli oldalán partra sodródva

Mocsári aggófű – *Senecio paludosus*: Körtvélyes-sziget (ezres nagyságrendben), Nyáros-sziget (tízes nagyságrendben)

Ligeti csillagvirág – *Scilla vindobonensis*: Körtvélyes-sziget (ezres nagyságrendben), Táti-sziget (ezres nagyságrendben), Nyáros-sziget (ezres nagyságrendben)

Egyéb értékes növényfajok

Ritkás sás – *Carex remota*: Nyáros-sziget (körülbelül 10 tő)

Bozontos kutyatej – *Euphorbia villosa*: Körtvélyes-sziget, Nyáros-sziget (százás nagyságrendben)

Bárányüröm – *Artemisia pontica*: Körtvélyes-sziget (ezres nagyságrendben)

Felálló iszalag – *Clematis recta*: Körtvélyes-sziget (százás nagyságrendben), Nyáros-sziget (tízes nagyságrendben)

Fekete szittyó – *Juncus atratus*: Körtvélyes-sziget (százás nagyságrendben)

Kövér aggófű – *Senecio doria*: Körtvélyes-sziget (néhány tő)

Nyúlkömény – *Selinum carvifolia*: Nyáros-sziget (néhány tő)

Hosszúlevelű veronika – *Veronica longifolia*: Körtvélyes-sziget (ezres nagyságrendben), Nyáros-sziget (százás nagyságrendben)

Nyúlánk ibolya – *Viola elatior*: Körtvélyes-sziget (néhány tő), Nyáros-sziget (néhány tő)

Réti ibolya – *Viola pumila*: Körtvélyes-sziget (tízes nagyságrendben)

Invazív fajok

Az ember tájalkítása sok tekintetben károsan alakította a szigetek képét, ugyanakkor nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a Körtvélyes-sziget rétje javarészt szintén az emberi közreműködés nyomán jött létre.

A szigeteken az alábbi negatív hatással bíró beavatkozások vannak hatással a növényzet természetességére:

- erdőirtások
- idegenhonos faültetvények telepítése (nemesnyarasok)
- töltés építése
- vadtakarmány-szórók létesítése

Az ártéri vegetáció sajátosságaiból adódóan az emberi tevékenység közvetlen káros hatásain kívül másodlagos negatív hatások is jelentkeznek, ezek hatása azonban többszörösen felülmúlhatja az elsődleges hatást.

Mindennemű, a talaj bolygatásával járó munka amellet, hogy a meglévő vegetációt károsítja, invazív ártéri fajok megtelepedését, majd tömeges elszaporodását, özöngyommá válását vonja maga után. Legveszélyesebb invazív faj a szigeteken a *Solidago gigantea*, mely a Nyáros-sziget jelentős részét összefüggő tömegben borítja. Szintén nagy területen megtalálható a faj a Körtvélyes-sziget peremén és a rét hosszabb ideje nem kaszált foltjain cserjék, facsoportok körül. A természetes és ültetvény-nyarasokban több helyütt az *Impatiens parviflora* inváziója tapasztalható, és igen jelentős a fásszárú invazívok térhódítása is a területen: különösen a bokorfüzesekben, de helyenként a nyarasokban és réteken is megjelenik az *Acer negundo* (Zöld juhar) és *Fraxinus pennsylvanica* (Amerikai kőris). E két faj a Duna egyes hazai szakaszain az eredeti bokorfüzesek fajait (*Salix alba* – Fehér fűz, *Salix purpurea* – csigolyafűz) kiszorítva önmagában képez bokorfüzes jellegű élőhelyet, ilyen szerencsére a vizsgált szigeteken ma még nem tapasztalható.

Füzesekben és réteken egyaránt megjelenik a szintén adventív *Amorpha fruticosa* (Gyalogakác), mely nagyobb foltokat is ellephet összefüggően. További adventív fajok is felbukkantak a szigeteken, mint a *Gleditsia triacanthos* (Lepényfa), a *Robinia pseudo-acacia* (Akác), egy *Partenocissus* (vadszőlő) faj és az *Iva xanthiifolia* (Iva).

A Duna-mente flórájának ismeretében sajnos számolni kell akár már a közeljövőben további invazív fajok megjelenésével is. Ilyen a Szigetközben már nagy gondokat okozó *Impatiens glandulifera* (Bíbor nebáncsvirág), de esetleg várható a felbukkanása többek között a *Reynoutria (Fallopia) japonica*-nak (Japánkeserűfű), *Buddleja davidii*-nek (Nyáriorgona), *Mimulus gattulus*-nak, *Elodea nuttallii*-nek (Aprólevelű átokhínár) stb.

2.2.3 Állatvilág

Állatföldrajzilag, az euroturáni faunavidék boreális faunakerületének és balti faunakerületének határán található a Duna árterében.

A területen előforduló teljes fajlista, kitérve a védett, fokozottan védett és veszélyeztetett fajokra tematikusan a *M-10. számú mellékletekben* található.

Gerinctelenek (T-9, T-10 és M-8 melléklet)

Sajnos még napjainkban is csak eseti kutatásokkal rendelkezünk a gerinctelen faunára vonatkozóan a tárgyterületen. A Süttöi-sziget pedig egyáltalán nem kutatott, fehér folt.

A rendelkezésre álló felmérések szerint, kiemelten a Táti-szigetcsoport területe gazdag gerinctelen állatvilággal büszkélkedhet. A fauna sokszínűsége főleg annak köszönhető, hogy a növénytársulások is változatosak: öreg, elsősorban puhafa ligeterdők, fiatalosok, nyílt kaszálórétek, kisvizek, holtágak. Sokféle élőhely állatai népesítik be a területet. A gerinctelen faunát a kontinentális elterjedésű fajok túlsúlya jellemzi.

Több közülük szerepel a Berni Egyezmény, illetve az Élőhelyvédelmi Irányelv függelékeiben, vagy védett faj Magyarországon.

Különösen nagy értéke a területnek a szitakötő faunája. Eddigi felmérések alapján a szigeteken 17 faj jelenléte nyert bizonyosságot, amelyek közül a legjelentősebb fajok: a piros szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*), a feketelábú szitakötő (*Gomphus vulgatissimus*), a lápi aca (*Anaciaeschna isosceles*), a kékfoltú szitakötő (*Epitheca bimaculata*), a díszes légivadász (*Agsion ornatum*), a ritka légivadász (*Agsionidae scitulum*) és a lápi légivadász (*Ceriagrion tenellum*).

A nappali és éjszakai lepkéket több védett faj képviseli, de nemzetközileg egyik faj sem említett, de további részletes vizsgálat kiemelt tárgyai kell, hogy legyenek a jövőben.

A puhatestűek közül jelentős számban él a területen az éti csiga (*Helix pomatia*), a folyamcsiga (*Fagotia acicularis*), és a ligeti csiga (*Cepaea nemoralis*).

Kétéltűek és hüllők (M-6 melléklet)

A terület kétéltű és hüllő faunája faj gazdag és az egyes fajok jelentős egyedszámmal képviseltetik magukat a területen. Kiemelt szaporodó helyek a holtágak és a Körtvélyesen található „belső tó”.

Az összes kétéltű és hüllő faj védett hazánkban. Több közülük szerepel a Berni Egyezmény, illetve az Élőhelyvédelmi Irányelv függelékeiben.

Kiemelni az alábbi fajokat lehet: tarajos göte (*Triturus cristatus*), zöld levelibéka (*Hyla arborea*), erdei béka (*Rana dalmatina*), mocsári béka (*Rana arvalis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), illetve a zöld gyík (*Lacerta viridis*), ürge gyík (*Lacerta agilis*), kockás sikló (*Natrix tessellata*), erdei sikló (*Elaphe longissima*) és a mocsári teknős (*Emys orbicularis*).

Madarak (T-9, T-10 és M-7 melléklet)

A Dunai-szigetek TT a növények és társulásaik mellett a legjelentősebb ismert természeti értéket a madarak képviselik. Átfogó kutatásuk több, mint 65 éves múltra nyúlik vissza, hiszen 1938 óta a vizsgálatuk folyamatos. Eddig 241 faj jelenlétét sikerült kimutatni a területen, amelyből közel 100 faj költött vagy költ is napjainkban.

Kiemelkedő jelentőségű a füles vöcsök (*Podiceps auritus*), a kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*), a kerecsensólyom (*Falco cherrug*), a nagy fülemüle (*Luscinia luscinia*) rendszeres jelenléte, míg a kis kócsag (*Egretta garzetta*), a fekete gólya (*Ciconia nigra*), a fehér gólya (*Ciconia ciconia*), a cigányréce (*Aythya nyroca*) és a kis bukó (*Mergus albellus*) nagyszámú gyülekezése, telelése, illetve a bölömbika (*Botaurus stellaris*), a törpegém (*Ixobrychus minutus*), a fekete gólya (*Ciconia nigra*), a rétisas (*Haliaeetus albicilla*), a pettyes vizicsibe (*Porzana porzana*), a haris (*Crex crex*), a fekete harkály (*Dryocopus martius*) és a kerti rozsdafarkú (*Phoenicurus phoenicurus*) fajok költése.

Emlősök (T-9, T-10 és M-4 melléklet)

A területen eddig 31 emlős-faj jelenlétét sikerült kimutatni. A 6 denevérfaj nagy valószínűség szerint szaporodik a területen, de részletes vizsgálatok kell a jövőben folytatni ezen fajcsoport jobb megismerése érdekében. A vízi denevér (*Myotis daubentoni*), a közönséges denevér (*Myotis myotis*), a korai denevér (*Nyctalus noctua*), a kési denevér (*Eptesicus serotinus*), a törpedenevér (*Pipistrellus pipistrellus*), a szürke hosszúfülű-denevér (*Plecotus austriacus*) rendszeresen jelen van a szigeteken.

A rágcsálókat, rovarévöket az alábbi fajok képviselik a nem védett fajok közül: sárganyakú erdeiegér (*Apodemus flavicollis*), erdei pocok (*Clethrionomys glareolus*), míg a védett fajok közül a vörös mókus (*Ciurus vulgaris*), mogyorós pele (*Muscardinus avellanarius*), nagy pele

(*Glis glis*), erdei cickány (*Sorex araneus*), keleti cickány (*Crocidura suaveolens*), közönséges vízicickány (*Neomys fodiens*), mezei cickány (*Crocidura leucodon*), Miller cickány (*Neomys anomalus*), törpecickány (*Sorex minutus*), keleti sün (*Erinaceus concolor*), vakondok (*Talpa europaea*) és a fokozottan védett vidra (*Lutra lutra*) és az európai hód (*Castor fiber*).

A ragadozó emlősök közül a nem védett menyét (*Mustela nivalis*), közönséges görény (*Putorius putorius*), nyest (*Martes foina*), borz (*Meres meres*), vörös róka (*Vulpes vulpes*) és a védett hermelin (*Mustela erminea*) és nyuszt (*Martes martes*) fordul elő.

A nagytestű növényevők közül a gímszarvas (*Cervus elaphus*), az őz (*Capreolus capreolus*), a vaddisznó (*Sus scofra*) és a mezei nyúl (*Lepus europaeus*) van jelen.

2.3 Gazdasági, társadalmi és kulturális jellemzők

2.3.1 Mezőgazdaság

A szigetek általában lakatlanok voltak, állandó lakosság nem élt rajtuk. A vegetációs időszakban a legelő állatokat felügyelő személyzet jelentette azokat, akik mindennapjukat a szigeteken töltötték.

Tradicionalisan a legeltetés és a kaszálás jelentették a mezőgazdasági művelést, amely napjainkra a Körtvélyes-sziget 0951/b földrészletén, kaszáló gazdálkodás formájában maradt fent.

A háborút követő években a TSz-ek létrehozásával, illetve azt megelőzően aszályosabb években fel-feltörték a gyepeket és azokon szántóföldi kultúrákat tartottak fent. Többnyire kevés eredménnyel.

2.3.2 Erdőgazdálkodás (T-5, T-6 és M-3 melléklet)

(A kezelési terv további részében fajok és használati módok jelölésére az erdészeti üzemtervek rövidítéseit használjuk.)

a) A tervezési terület erdőrészleteinek felsorolása:

Esztergom 071 A
072 A, B
073 A

074 A

075 A, B, C, D

087 A, B, C, D, E, F, G, H

Süttö 120 A

A tervezési terület erdeinek elsődleges rendeltetése természetvédelmi.

b) Az erdőkben lévő védett természeti értékek:

A szigetek erdeiben, illetve erdőként nyilvántartott területein előforduló védett növény- és állatfajok közül a jelentősebbek:

Fajnév	Közigazgatási határ	Terület	HRSZ	Erdőrészlet
Téli zsurló (<i>Equisetum hyemale</i>)	Esztergom	Körtvélyes-sziget	0951b	-
Nyári tőzike (<i>Leucojum aestivum</i>)	Esztergom, Süttö	Körtvélyes- és Nyáras-sziget	0951a-b, 0948, 0949/1a-b; 0234/2	075 A-D 073 A, 072 A-B, 87A-G, 071 A; 120 A
Zöldes sarkvirág (<i>Platanthera chlorantha</i>)	Esztergom	Nyáras-sziget	0949/1b	87E
Ligeti csillagvirág (<i>Scilla vindobonensis</i>)	Esztergom	Körtvélyes- és Nyáras-sziget	0948, 0951a-b, 0949/1b	073 A , 072 A-B, 071 A, 87A-H
Szibériai nőszirm (Iris sibirica)	Esztergom	Körtvélyes- és Nyáras-sziget	0948, 0951a-b, 0949/1b	073 A, 072 A-B, 87A-G
Pettyegedett őszirózsa (<i>Aster</i>)	Esztergom	Körtvélyes-sziget	0951a-b	072 A-B

<i>sedifolius)</i>				
Kornistárnics (<i>Gentiana pneumonanthe</i>)	Esztergom	Körtvélyes- és Nyáras-sziget	0948, 0951a-b, 0949/1b	073 A, 072 A-B, 87A-G
Mocsári lednek (<i>Lathyrus palustris</i>)	Esztergom	Körtvélyes-sziget	0948, 0951b	073 A
Mocsári aggófű (<i>Senecio paludosus</i>)	Esztergom	Körtvélyes- és Nyáras-sziget	0951b, 0949/1b	87A-G
Barna kánya (<i>Milvus migrans</i>)	Süttő	Süttői-sziget	0234/2	120A
Rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	Esztergom	Körtvélyes-sziget	0951c	75C
Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>)	Esztergom	Körtvélyes-sziget	0951a	75B
Haris (<i>Crex crex</i>)	Esztergom	Körtvélyes-sziget	0951b	-
Piros szitakötő (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>)	Esztergom	Körtvélyes-sziget	0951b	-
Európai hód (<i>Castor fiber</i>)	Esztergom	Körtvélyes-sziget	0951a, 0950	75B, 74A
Vidra (<i>Lutra lutra</i>)	Esztergom	Körtvélyes-sziget	0951a, 0950	75B, 74A
Tarajos góte (<i>Triturus cristatus</i>)	Esztergom	Körtvélyes-sziget	0951b	075 A-D

c) A tervezési területen hatályban lévő üzemtervek:

Esztergom: 411. Pilismaróti körzet, 012410 Dunakanyar Szövetkezet, üzemtervi kivonat száma: 3/2001-4; következő erdőtervezés esedékessége: 2011

Süttö: 423. számú Süttöi Körzet Erdőterve. Törzskönyvi szám: 7/2001, következő erdőtervezés esedékessége: 2013.

d) A terület erdőgazdálkodásának jellemzői:

A tervezési terület erdőterületei teljes mértékben állami tulajdonúak és a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság látja el a természetvédelmi kezelési feladatokat.

Az állami erdőterületeken a vagyongazdálkodást a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság végzi.

Az erdőterületeket érintő legfontosabb problémák az alábbiak:

Árvizek: Gazdasági hatása negatív. Sokszor akadályozzák a területre való bejutást, így nem, illetve csak késve lehet elvégezni a szükséges ápolási munkákat. Időnként nagy mennyiségű uszadék rakódik le a területen, mely tovább nehezíti az ápolási munkákat, illetve kárt tehet a fiatal állományokban. Természetvédelmi szempontból a szigeteken élő lágý- és fás szárú társulások lételeme az áradás rendszeressége.

Az elmúlt időszakok gazdálkodásának eredményeként (az '50-es évektől kezdődően) nagy területeken alakultak ki egykorú, homogén faültetvények (elsősorban a Nyáras-szigeten), melyekben különböző nemesített nyárfajtákat találunk.

A telepítési technológia, valamint a nemesnyárasokban szokásos erdészeti kezelés miatt a korábbi cserje és gyepszint szinte teljesen megsemmisült, helyükön invazív özöngyomok tömegét találjuk.

A vizsgált szigeteken a természetes összetételű puhafa-ligeterdők területaránya kicsi.

A természetes összetételű puhafa-ligeterdőkben tömegesen jelennek meg a tájidegen özönnövények a különböző szintekben (lombkorona-, cserje-, gyp- és epifiton szint).

A felújítást nehezíti a magas termetű özönnövények tömeges megjelenése.

A Süttöi-sziget esetében a terület megközelítése csak vízi járművel lehetséges, ami jelentősen megnehezíti az erdészeti munkákat.

e) Az erdőgazdasági infrastruktúra (feltáró hálózat) jellemzése:

Az esztergomi terület erdészeti utakkal természetvédelmi szempontból kedvező mértékben feltárt. A szegényes úthálózat kedvezően befolyásolja a terület zavartalanságát. Erdei motorozás, kerékpározás nem jellemző a szigeteken, melyek megközelíthetőségét a Duna vízszintjének magassága is befolyásolja.

A süttői terület megközelítése csak vízi járművekkel lehetséges, a szigeten utak nincsenek. Az előbb említettek jelentősen megnehezítik, a Duna áradásai alatt pedig lehetetlenné teszik az erdészeti munkák elvégzését.

2.3.3 Az erdők kezelése

A Tāti-szigetcsoport és a Süttöi-sziget erdeinek hosszútávú fenntartási tervéből a feladatok és korlátozások erdőrészlet szintű leírása az alábbi:

„Kis-füzes-sziget”, Esztergom 071 A (0,4 ha):

A Nyáras-szigettől nyugatra található korábbi kis sziget, mely mára összekapcsolódott a Nyáras-szigettel. Területéből 0,4 ha került a DINPI kezelésébe.

Leírás: FFÜ alkotta fiatal ligeterdő.

Tāti-sziget, Esztergom 073 A (2,2 ha):

A Tāti-sziget nyugati, Esztergom közigazgatási határába eső csücske.

Leírás: FFÜ (60%), SZNY (30%), FTNY (10%) alkotta állomány. Elegendő faj: VSZ.

Csitri-sziget, Esztergom 074 A (2,2 ha):

Leírás: FFÜ (50%), SZNY (30%), FTNY (20%) alkotta vegyeskorú állomány. Elegendő faj: VSZ, és az üzemterv szerint HÉ.

Körtvélyes-sziget, Esztergom 075 A, B, C, D:

Esztergom 075 A (4,3 ha)

A sziget peremén található felújítás alatt lévő SZNY, FFÜ állomány, melyet a Duna-ág felől keskeny ligeterdő sáv szegélyez. 2005-ben pótlás volt szükséges.

Esztergom 075 B (5,5 ha)

A sziget peremén található véderdő.

Leírás: FFÜ (60%), SZNY (25%), FTNY (15%) alkotta állomány. Elegyfajaj: MJ, KJ, VSZ, HÉ (üzemterv alapján), MAK, ZJ.

Esztergom 075 C (9,8 ha)

A sziget peremén található véderdő.

Leírás: FFÜ (40%), SZNY (30%), FTNY (10%), EKEM (10%), ZJ (10%) alkotta állomány.

Esztergom 075 D (1,4 ha)

A sziget peremén található véderdő.

Leírás: FFÜ (40%), SZNY (30%), FTNY (30%) alkotta állomány. Elegyfajaj: MSZ, ZJ.

Nyáras-sziget, Esztergom 072 A, B, 087 A, B, C, D, E, F, G, H:

Esztergom 072 A (16,2 ha)

A sziget peremén található véderdő.

Leírás: FFÜ (60%), SZNY (20%), VSZ (10%), EKEM (10%) alkotta állomány, ahol a második lombkoronaszintben gyakori a ZJ. EKEM: FEP, KD, FTNY, ZJ, HÉ.

Esztergom 072 B (0,6 ha)

A sziget peremén található véderdő.

Leírás: FFÜ alkotta fiatal ligeterdő. Elegyfajaj: SZNY.

Esztergom 087 A (13,5 ha)

Leírás: Döntően spontán fejlődött, főleg SZNY alkotta fiatal állomány (elegyfajajok: FRNY, VSZ, KT, FFÜ, stb.), melynek záródáshiányos részére 2005-ben FFÜ, SZNY, FTNY és MAK került. Az állomány ÉNY-i szegélyében (087 A2) keskeny, fiatal fűz-nyár erdősáv található (elegy: VSZ, ZJ).

Esztergom 087 B, F (10,6 ha)

Az Esztergom 87 B és F erdőrészlet együtt lett felújítva.

Leírás: A korábbi OLN-ből csak sávokat hagytak meg, a felújítást 2005-ben a terület közel 90%-án SZNY, FTNY, MAK, FFÜ fajokkal végezték. Az állomány nyugati szélén, a 087 G erdőrészlet közelében a mélyebben fekvő részekben (ahol feltehetően a túl nedves termőhely miatt rendszerint nem találunk nemesnyárat), még megmaradtak a korábbi, a nemesnyár

telepítéseket megelőzően itt található kaszálóréteket jelző növényfajok, köztük van néhány védett is (*Iris sibirica*, *Senecio paludosus*, *Clematis integrifolia*).

Esztergom 087 C (14,0 ha)

Leírás: OLNy alkotta középkorú állomány.

Az üzemterv szerint már le kellett volna termelni.

Esztergom 087 D és E (10,8 ha)

Az Esztergom 87 D és E erdőrészlet együtt lett felújítva.

Leírás: A területnek közel a felén OLNy alkotta idősebb állomány található, míg a másik felét 2005-ben újították fel SZNY, FTNY, MAK, FFÜ fajokkal. Elegeyfajok (sokszor hagyásfaként): SZNY, FRNY, MÉ, KT, AL, FFÜ.

Esztergom 087 G (2,5 ha)

Leírás: 3x3-as hálózatban ültetett ENNy alkotta fiatal állomány.

Esztergom 087 H (3,3 ha)

Leírás: Elsősorban FFÜ és SZNY alkotta, néhol záródásihiányos állomány, melyben többféle megjelenik a VSZ is.

Süttő-sziget, Süttő 120 A (26,4 ha):

Leírás: FTNY (35%), SZNY (20%), KONY (15%), FFÜ (30%) alkotta vegyes korú és igen vegyes záródású állomány.

2.3.4 Vadgazdálkodás (T-12 melléklet)

a) A tervezett védetté nyilvánító jogszabály előírásainak ismeretében:

- „A vadállomány kezelését a vadgazdálkodási üzemterv előírásai szerint kell végezni.”
- „A kártékony vadfajok ritkítása során a kevésbé szelektív eljárásokat (mérgezés, csapdázás stb.) nem szabad alkalmazni.

b) A vadászterületek erdőrészlet szerinti felsorolása.

Esztergom 071 A
072 A, B
073 A
074 A

075 A, B, C, D

087 A, B, C, D, E, F, G, H

Süttö 120 A

A tervezési területet magában foglaló vadászterület kódszáma: 11-252300-1-3-0, 11-252900-1-4-1.

c) A védett növényfajokat és élőhelyük ismertetését a 2.2.1. és 2.2.2. fejezetek, valamint a T-7, T-8 és M-9 számú mellékletek tartalmazzák:

A vadállomány jelenlegi mértéke nem jelent veszélyt a természeti értékekre. Természetvédelmi károkat nem okoz. A tervezési területen előforduló nagyvad fajok az őz, a vaddisznó és esetenként a gímszarvas. A vadászat és vadmentesítés kilövésessel történik. Magas vízállásnál előfordul havária eseményként vadmentés csónakból. Indokolt a tervezett védett területen a vadetető, szórók megszüntetése.

A Süttöi-szigeteken vadászat nem folyik, de a Süttöi Földtulajdonosok Vadászati Közössége vadászterületének részét képezi.

A Táti-szigetcsoporton belül a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság 2006-ban önálló vadászterület kialakítását kezdeményezte saját vagyongazdálkodású területein. A természetvédelmi kezelésében lévő területeken és 300 méteres védőzónájában a vízivad vadászat tilos lesz, mivel különleges rendeltetésű vadászterület kialakítását kérelmezte az Igazgatóság.

A Süttöi-szigeteken hasznosítható vad nincs, így vadászat nem folyik rajta. A szomszédos víztesteken (Duna és holtágai) alkalomszerűen vízimadár vadászat kerül lebonyolításra, amely természetvédelmi ellenérdekeltséget vet fel. A szigeteken alkalomszerűen barna kánya (*Milvus migrans*) költ, illetve a holtág jelentős vízimadár vonulás és telelés színtere. A vadászatok elbírálása esetenként változhat, illetve korlátozandó.

d) Érvényben lévő vadgazdálkodási üzemterv érvényessége:

2007.09.01.-2017.08.31 (Vadgazdálkodó: Dunakanyar Vadásztársaság, Esztergom),

2007.09.01.-2017.08.31 (Süttöi Földtulajdonosok Vadászati Közössége)

2.3.5 Halászat, horgászat

A védelemre tervezett területen olyan vízfelület, amely halgazdálkodásra adna lehetőséget nem található. A szigetek parti részein legális és illegális horgászat folyik. A tevékenység során elsősorban taposással és szemeteléssel okoznak természetvédelmi problémát és kárt.

A védelemre tervezett terület szomszédságában a Duna folyam és annak holtágai élőhelyül szolgálnak a fokozottan védett Dunai galóca (*Hucho hucho*) számára. A két terület egyaránt jó ívóhely számos halfaj számára, így azok megtartása, állapotuk javítása indokolt.

2.3.5. Üdülés és idegenforgalom

A tervezési területen, nehéz terepviszonyai miatt, az üdülés, idegenforgalom elhanyagolható.

2.3.6 Települési viszonyok

A tervezési terület Esztergom Város és Süttő község külterületén helyezkedik el. A szigetek elszigetelődéséből kifolyólag védőzóna kijelölése nem indokolt.

2.3.7 Ipar, bányászat

A tervezési területen ipari és bányászati tevékenység nem folyik. A felszínen, illetve felszín közelben kavics és az agyag hasznosítható ásványi nyersanyag, amely kitermelésére a közelmúltban is volt törekvés. A kapcsolódó Duna folyam holtágaiban rendszeres a kavics kitermelés, amely a szigetek parti oldalát esetenként veszélyeztethetik.

2.3.8 Oktatás, bemutatás

Tanösvények

Tanösvény nem áll rendelkezésre a területen.

Vezetékes túrák (T-11 melléklet)

A területen előre bejelentett csoportoknak igény szerint túravezetést tart a DINPI Gerecsei Tájegységének személyzete. Egy csoport létszáma legfeljebb 25 fő lehet, mert így mérsékelhető a gyepek taposása és ekkora csoportlétszám mellett hatékonyabban lehet átadni az ismereteket. A csoportok bejelentkezése nagyrészt a május-június, illetve szeptember-október időszakra esik.

Kiállítás

Kiállítás nincs a területen és annak közvetlen közelségében.

2.3.9 Kutatás

kutatási téma	kutató	intézmény	LIFE pályázat
Botanikai térképezés (1993)	Selmeczi Kovács Ádám	Göncöl Alapítvány	
Madártani felmérések, védelem (1991-2006)	Csonka Péter, Molnár István Lotár, Prommer Mátyás	DINPI, MME	
Flóra felmérés (2005)	Barina Zoltán	MTM Növénytár	
Élőhelytérképezés (2005)	Barina Zoltán	MTM Növénytár	

2.3.10 Egyéb használat

Nincs a területen.

2.3.11 Kultúrtörténeti értékek

Török kori (1646) 5 szögletű föld és cölöp vár maradvány található a Nyáras-sziget ÉK-i végében, míg határkövek a Körtvélyesen- és a Nyáras-szigeten ugyancsak fellelhetőek.

2.4 Táji értékek

Kiemelt táji értéket teljes egészén a szigetek képviselnek, amelyek átfogó növénytakarójának, a holtágak kuszaságának a megőrzése fontos feladat.

2.5 Adatbázisok

2.5.1 Számítógépes adatbázisok:

Barina Zoltán, növényteni adatok védett növényekről, DINPI
MME, Monitoring Központ és Komárom-Esztergom megyei archívum
Országos Erdőállomány Adattár,
DINPI adatbázisa.

2.5.2 A tervezési területre vonatkozó térképanyag

- Erdészeti üzemtervi térképek, M 1:10 000, 1:20 000 (74-422, ÉN-5-7)
- Kataszteri térképek külterületre 1:2 880; M 1:10 000
- I. Katonai felmérés XII-16, XII-17 (1841)
- II. Katonai felmérés 31-48, 30-48 (1841)
- EOTR térképszelvények M 1:10 000 (digitálisan is)
- Gauss-Krüger térképszelvények M 1: 25 000; 1:50 000 (digitálisan is)
- Turistatérkép, M 1:30 000

2.5.3 A területre vonatkozó fotóanyagok

A területre vonatkozóan 1938-1988-as időszakból Dr. Hopp Ferenc dorogi amatőr természetbúvár hagyatékából maradt fent. Az 1988-as időszak után a DINPI és MME archívumában lelhető fel fénykép dokumentáció.

3 CÉLKITŰZÉSEK MEGHATÁROZÁSA

3.1 A tervezési terület természetvédelmi jelentőségének kiértékelése

Kritérium	Minősítő jellemző	Jelentőség
Méret	nem megfelelő	országos
Sokféleség	kiemelkedő	országos
Természetesség	jellemzően másodlagos élőhelyek	helyi
Ritkaság	kiemelkedő	országos
Sérülékenységi	nagyon sérülékeny élőhelyek és populációk	nemzetközi
Jellemzőség	számos jellegzetes élőhely	nemzetközi
Elhelyezkedés	középhegységi ökológiai hálózat fontos része	országos
A tervezési terület története	jelentős tájformáló hatások	helyi
Potenciális természetvédelmi érték	nagy	országos
Különleges jelentőség	nagy	országos

3.1.1 Méret

A tervezési terület mérete sem a süttői, sem a táti-esztergomi részterületen nem megfelelő. A Süttői-sziget esetében nyugati irányban Neszmély közigazgatási határában fekvő Radványi- és Felső-sziget, míg a Tái-szigetcsoporthoz esetében a teljes terület, a köztes Duna-ágak magába foglalásával, védetté nyilvánítása lenne természetvédelmi szempontból a célállapot. A védetté nyilvánításra nem kerülő területek is részei a Duna- és Ártere kiemelt jelentőségű természet megőrzési terület (HUDI 20006)-nek, védelmük így biztosítható.

3.1.2 Sokféleség

A szigeteken az ártéri társulássorozat figyelhető meg. Viszonylagosan fajszegény. A tervezési terület faj-, társulás- és táji diverzitása regionálisan egyedülálló.

3.1.3 Természetesség

1950-ig a terület természetessége kiemelkedően magas volt, majd ezektől az évektől a 80-as évek végéig a szövetkezeti időszak alatt, majd a Bős-Nagymaros vízlépcsőépítés kapcsán jelentős károk keletkeztek, amelyet a természet elkezdett helyreállítani, de még hosszú évtizedek kellenek a teljes rehabilitációhoz. A szigetek területének döntő részén a növényzet összetételét jelentősen befolyásolja az évszázadok óta tartó mérsékelt tájhasználat: erdőművelés, legeltetés, kaszálás. On the majority of the islands the composition of the Flora has been significantly affected by the human landscape use in the last centuries (forestry, grazing and mowing).

A vegetáció összetétele és szerkezete a terület korábbi bolygatottságához mérten magas természetességére utal. Az erdő és gyeprét területnagysága, kiterjedése a történelem folyamán ugyan csökkent és változott, de intenzív használatról nem áll rendelkezésre adat és a terület állapota sem tanúskodik erről. A katonai felmérések eredményei alapján látható, hogy a Nyáras- és Táti-szigetek nagyrésztben gyeprétek művelés alatt álltak és a szigeteken csak ártéri galériaerdők voltak találhatóak.

A gyepek mesterséges hatásra alakultak ki, ezek fenntartása is mesterséges úton lehetséges. The grasslands had been created by human activities and therefore can be maintained in that way. Az erdők egy része mesterséges és tájidegen fafajok alkotják, így elő kell segíteni a természetes folyamatok uralkodását.

3.1.4 Ritkaság

A terület növényzeti értékei alapján regionálisan egyedülálló és országosan közepes értéket képvisel.

Outstanding value of the area is the corncrake, white-tailed eagle and the Kiemelkedő értéke a területnek a költő madárfajok tekintetében a haris, rétisas és a fekete gólya. Az emlősök közül a vidra és a hód, míg a teljes szitakötő fauna egyedül álló.

3.1.5 Sérülékenység

A Duna-szigetek védelemre tervezett területének sérülékenysége magas, mivel vízhez kötött élőhelyek jellemzik. The area is vulnerable due to its size and dependence on the Danube

(flows-in of invasive alien species and contaminants). A sérülékenység a terület kis méretéből és a dunai vízfolyásból és magas árhullámokból bekerülő adventív fajok besodródásából és szennyező anyagok leülepedéséből adódik.

3.1.6 Jellemzőség

A flóra- és vegetáció összetételét alapvetően az ártéri viszonyok határozzák meg. A szigeteken tapasztalható néhány méteres relatív szintkülönbségek különböző társulások kialakulását, illetve különböző fajok megtelepedését tették lehetővé.

Jellemző a jelenlegi vegetáció a területre, de területi kiterjedése nagyobb és jobb minőségű volt. Az 50-es évekig a nemes nyárasok helyén kiterjedt ártéri erdők és mocsárrétek voltak találhatóak.

3.1.7 A tervezési terület nagyobb ökológiai egységben elfoglalt helyzete

A tervezési terület kapcsolatban van a felette és alatt elterülő hasonló ártéri területekkel, de a Duna-menti ártéri sáv általában keskeny, erősen lecsökkent területű.

A tervezett TT a Duna folyam földtörténeti ökológiai folyosójában helyezkedik el, így fajok eltűnése és betelepülése a mai napig megfigyelhető.

3.1.8 A tervezési terület története

„Egyes leírások és elbeszélések szerint a szigeteken már az 1860-as évek táján is folyt mezőgazdasági jellegű tevékenység. A község népességének gyarapodása, mezőgazdasági jellege a későbbiekben még inkább szükségessé tette e terület ilyen irányú hasznosítását.”

Azt, hogy ökológiailag mi lett más, hány madár maradt meg a változások után, hány növényfaj pusztult ki a megváltozott művelési ágak következtében, ezt csak írásos források tudják elmesélni, melyekből kevés maradt ránk. **Hopp Ferenc** volt az, aki mindig is szívén viselte a szigetek sorsát és azt leírta az utókornak. Hopp 1988-ban Dr. Sággy Antal ornitológussal közösen elkészítették a szigetek madártani felmérését. Sajnos halálával pont a legkényesebb pontnál maradt abba a megfigyelés. Ez a pont a vízlépcső építésének időszaka.

A tervezési terület története a Táti-szigetekre vonatkozóan Hopp Ferenc: Egy névtelen rezervátum monográfiája alapján kerül bemutatásra.

„Ha a Szentléleki (János)-patak torkolatától felfelé indulunk nyugat felé a Duna jobb partján, rövidesen elérünk egy 11-12 km hosszúságban elhúzódó, nagy fákkal, növényzettel dúsan borított szigets csoportot. A 3 nagyobb és 2 kisebb, s egy időszakos apró szigetből álló, egymástól mellékágakkal elválasztott szigetsort nevezük általában Táti-szigeteknek, jóllehet tekintélyes részük a kataszter szerint is Esztergom Város tulajdona.

Az először érintett keskeny, kb. 7 km hosszú Nyáros-sziget, melyet a part felé kitüremkedő Körtvélyes-szigettől az úgynevezett Sebes-ér választ el, közrefogva a két kis szigetet: a Csitri és a Turán (Füzes) sűrű növényzettel borított területeit. Az ezeket a Körtvélyestől elválasztó keskeny mellékág a Fás-ér, a Nyáros-szigeti oldalon a Csitri-ér. A Nyáros-sziget csúcsát a Táti-sziget végével néha átjárható kőgát köti össze. A Táti-sziget felső vége és a jobb part között már szélesebb, jelenleg már gépkocsival is járható széles kőgátat találunk, mely a század első harmadától kezdve megvan, azóta többször szélesítették, erősítették.

A szigetek általában lakatlanok voltak, a tulajdonjog más helyiségekkel megosztott. A közigazgatásilag táti részek részben köztulajdon, részben magánhasználatú tulajdon képeztek. A táti gazdák $\frac{1}{2}$ és 1 fertály között volt részük a kaszálókban. Községi tulajdon volt az úgynevezett Bika-rét és a templommal szembeni kb. 5 holdnyi terület. A községi bika ellátásához a gazdák szolgáltatták az abrakot. Mint más községekben is, Táton is működött a Legeltetési Társulat, az elnöknek gyűlés-összehívási és ellenőrzési joga volt. Téli tüzelőre fakitermelési is folyt, a község maga is szállított ki. Fő profil a széna volt, ezenkívül a nád, de ez a Táti-szigetekben kevés volt, így az esztergomiakkal cserélték tűzifáért, jégvermek, pajták, háztetők fedéséhez.

Állandó kompjárat és 2 db csónak biztosította az átjárást. A kompot a háború utáni években elvitte a jég, így csak kb. 1948 után tudtak újabbat létesíteni. A szigetben tokodi és mogyorósbányai gazdáknak is volt kaszálójuk. A háború előtt a sziget csúcsán határőr-őrbódé volt. Sarjú (második) kaszálás után, ha be volt fagyva a víz, feltörték a jeget és komppal hozták ki a borjúkat, melyek végig benn éltek a szigetben, pásztorok felügyelete mellett.

A szigetet vadásztársaság bérelte, a régiék emlékezete szerint az első őzeket is ők telepítették, de értékálló őzállomány nem tudott kialakulni.

Az akkori tisztább Dunavízben rendszeresen megjelent a vidra. Az idős Poszpisek Lajos halász állítása szerint 3-4 pár fehér gólya rendszeresen fészkel a szigetekeken. Többször

megfigyelt tágas faodukban költő tőkés récéket is. Elmondása szerint a háború előtt még olyan gazdag volt a madárvilág, hogy akaratlanul is fogoly, fácán, vagy más földön fészkelő madár fészkére lépett az ember, a sok kisebb-nagyobb madárnak pedig se szeri se száma, vonulási időben néha felhőkben kavargott a sok madár.

A Táti-sziget nagydunai oldalát Ebedi-oldalnak nevezték, azok is használták, szénygyűjtés és favágás céljából jártak át.

A háborút követő években Tát község is határőr-örsöt kapott, az 50-es évek elején Esztergomba költöztek át. A TSZ szervezés nyomán a terület képe mindinkább megváltozott. A régi odvas fűzfákat, egyes erdősávokat azonnal kivágtak, a Nyúlcsi-nak nevezett levezető árkot is kiszélesítették, ott is sok fát takarítottak el. Később a sziget belsejében gyorsan növekvő nyárfajokat telepítettek.

A Gabcsikovo_Nagymaros közötti új vízrendszernek a kormányhatározat által elrendelt előkészítése miatt ez a szigetcsoport is megszűnik, illetve átalakul. A szigetek teljes letarolása már megindult, a használható fa- és egyéb anyagot kihordják, a selejtebbjét díjtalanul elviheti, aki kitermeli. A kopárságig letarolt szigetek dunakavics és homok-anyaga előreláthatóan a gátrendszer alapjait fogja képezni. Ha a munkák ilyen ütemben haladnak, nem sok idő múltán már csak a régi térképek fognak emlékeztetni e szép szigetvilág helyére...

Egyre fokozódó energia-igényeink megkövetelik azonban, hogy más megoldás hiányában akár értékes és pótolhatatlan természeti értékeinkről is le kell mondanunk, de vigasztaló mégis az a tudat, hogy a szigetek valamikori rezervátum jellege egyre inkább elmosódik, a prompt eredményekért rövid távon dolgozó nagyüzemi gazdálkodás miatt, s nagy szerepet játszik ebben vizeink fokozódó elszennyeződése is.

A több évtizedes, egészségesen magasra nőtt, legalább 80-100 cm törzsvastagságot elért hagyásfákból a tulajdonos időnkint egyet-egyet felhasznált. A kellő időben kivágott fát az úgynevezett „oláh”-cigányoknak vagy eladta, vagy felesben, esetleg munkabéréért feldolgoztatta. Egy átlagos, megtermett rönkből kikerült 3-4 forrázóteknő, jó néhány kisebb-nagyobb dagasztó-, vagy egyéb melence és számtalan fakanál, tálka, vagy egyéb faeszköz, a forgácsot, hulladékot tüzelésre kiválóan fel lehetett használni.

A csárda nem csak kompátkelőhelyként, hanem kellemes pihenőhelyként is szolgált. A munkából hazatérő gazdák itt olthatták szomjukat a kimerítő és fáradságos napi munka után. Ugyancsak idecsalták a vendégeket a messzi földön híres halételek.

A Kis-Duna, de különösen a szigetek közötti ágak halakban mindig gazdagok voltak. A pecázás, a varszás, a halászat nem csak szórakozást és kellemes kikapcsolódást, hanem sok esetben fontos megélhetési forrást is jelentett. A szigetet vadásztársaság bérelte. Elmondások alapján ők telepítették az első őzeket a szigetre. Tartós és értékálló állomány azonban az ismétlődő árvizek és az orvvadászat miatt nem alakulhatott ki. Többször láttak e területen vaddisznót, ezek a Kis-Dunát átúszva a szomszédos erdőkből kerültek ide.

A szigetek és a tőle elválaszthatatlan Kis-Duna nem csak mezőgazdasági, halászati, vadászati hozsnot jelentett. A templom magasságában igen jó minőségű sódert kotortak a mederből. Nem messze innen ugyancsak kitűnő agyagot bányásztak, amelyet a helyi lakosok vályogtéglá készítéshez használtak fel.

A szigetek korábbi, idillinek tűnő állapota az ötvenes évek téveszesítéséig tartott. Ezután az át nem gondolt növénytermesztés, a természeti és környezeti adottságok figyelembe nem vétele egyre nagyobb károkat okozott a sziget élővilágában. A Kis-Duna elzárása, a vízfolyás rendkívüli lelassulása egyre inkább eliszapolódáshoz, a víz algásodásához vezetett. A gátlástalanság, a nemtörődömség és a hanyagság következtében szemétkerakóvá, hulladéktemetővé vált a meder. A végső lökést az 1978. évi 17. sz. törvényerejű rendelet adta meg, amely a Gabcsiková-Nagymaros vízlépcsőrendszer építésének adott zöld utat. Az addig csodálatos szigetekben és a hozzájuk tartozó folyóágakban megindult a gátépítés és a természetrombolás. A még meglévő évszázados fákat és telepített erdőket kivágták. Az eddig háborítatlan élőhelyekről elűzték az állatokat, és hatalmas földmunkagépek zaja váltotta fel az addigi "paradicsomi" csendet. A réteket, az ősi gyepeket feltúrták. A hatalmas munkagépekkel az óriási tuskókat és gyökereket kitepték, s ezekkel a Csutri és más folyóágakat egyszerűen feltöltötték, eltömték. Ezen "tervszerű" pusztítás bizonyára egy egész életen át kitörölhetetlen nyomot hagy a sziget életében. A növény és állatvilág döntő többsége elpusztult, elvándorolt. Az erőműépítés leállításának következménye egy szétdőlt, elvadult és elhagyott képet mutató szigetroncs.”

Ballada a múlt idők szigeteiről I.

A táti hídnál május alkonyatkor

Én, a madarász egy percre megállok:

Akkor halkán megkérdem önmagamtól,

Igaz vajjon-e mind, az amit most látok?

Hol van a kócsag, az ezüst királynő,

Mely hótisztán suhant el, ahogy szárnyra kelt,

S hol a csalogány, mely a zöld csalitból

Hívó párjának választ énekel?

Hová lettek a nádas és a nyárok,

A fészkeket ringató fűzfaágak,

A függőcinke s a füzike szó?

De hová lett a tavalyi hó?

(Francois Villon nyomán Hopp Ferenc – 1988)

3.1.9 Potenciális természetvédelmi érték

A tervezési terület természetvédelmi értékét potenciálisan lehet növelni a gazdasági célú erdőhasználat megszüntetésével, nemes nyárasok szerkezet átalakításával, özönnövények által borított aljnövényzet rendszeres lekaszálásával.

Az értékes nedves gyepek kiterjedése növelhető (özönnövények által borított gyepek kárára), további értékes növény fajok megjelenése nem várható. A terület természetvédelmi kezelésével megőrizhető a mocsárrétek jelenlegi természetes állapota, a degradáltabb területek fokozatosan közelíthetőek egy természetszerű állapot felé. A terület állattani értékei részben jól feltártak (madarak, halak, hüllők, kétéltűek, emlősök), illetve feltáratlanok (alsóbb rendű élőlények), a növényzet kimagasló értékei felvetik specialista fajok meglétének a lehetőségét (lepkék, szitakötők). A tájképi állapot a beépítetlenség, területi lefoglalás megőrzésével változatlan marad.

3.1.10 Különleges jelentőség

A Dunai-szigetek Természetvédelmi Terület különleges jelentősége a mára megritkult, fajgazdagságában egyedülálló mocsárrétek és ártéri puhafás liget erdők természetes mintázatban történő fennmaradásában van.

3.2 A tervezési terület legfontosabb természeti értékeinek meghatározása

Természeti érték	Jelentőség			Értékek megnevezése
	Nemzetközi	Országos	Helyi	
<i>Földtani</i>	A	K	M	sziget
<i>Víztani</i>	A	K	M	holtágak
<i>Társulás</i>	K	K	M	mocsárrétek, ártéri puhafás erdők
Fajok				
<i>Növények</i>	K	K	M	Pettyegett őszirózsa, mocsári aggófű, rucaöröm
<i>Állatok</i>	K	M	M	Vidra, hód, fekete gólya, rétisas, haris, piros légyivadász
<i>Táji értékek</i>	M	M	M	Szigetcsoportok
<i>Kulturális</i>	A	A	A	—

(A: alacsony, K: közepes, M: magas)

3.3 Ideális kezelési célkitűzések

3.3.1 Elsődleges célkitűzések

- A fajgazdagságában egyedülálló mocsárrétek és ártéri ligeterdő természetes mintázatban történő megőrzése, annak teljes fajkészletével együtt.
- A védett és ritka állat- és növényfajok előfordulásainak és populációik megőrzése.
- A degradáltabb területek fajkészletének és mintázatának közelítése a természeteshez.
- A területen mentesítése a behurcolt és agresszíven terjedő fajoktól.

- A kezelési terv megvalósítása biztosítsa a Natura 2000 kijelölés követelményeinek teljesítését.
- A kezelési terv megvalósítása tegye lehetővé, hogy a Dunai-szigetek TT területén a természetes ökológiai folyamatok az egyes egységekben megfogalmazott előírásoknak megfelelően érvényesülhessenek.
- A kezelési terv megvalósítása tegye lehetővé az Élőhelyvédelmi Irányelv (Habitats Directive, 92/43/EEC) II. mellékletében (Annex II.) szereplő kiemelt fajok populációinak védelmét, megőrzését.
- A kezelési terv megvalósítása tegye lehetővé az Élőhelyvédelmi Irányelv I. mellékletében (Annex I.) kiemelt élőhelyként szereplő mocsárterek védelmét, megőrzését.

3.3.2 Másodrendű célkitűzések

- A terület bekapcsolása a környezeti nevelésbe úgy, hogy eközben a legértékesebb és legérzékenyebb élőhelyek háborítatlansága biztosított legyen.
- Hosszú távú monitoring-jellegű kutatások végzése, amelyek eredményei más területeken is jól hasznosíthatóak.

3.3.3 Korlátozó és veszélyeztető tényezők

Belső tényezők	Külső tényezők
Természetes folyamatok	
Lágyszárú özönnövények záródása	Duna vízjárása
Fásszárú özönnövények záródása	Özönnövények behordása
Esetlegesen túlszaporodott nagyvad-állomány	
Emberi hatások	
Töltés elbontás és erdő felújítás a Nyáras-szigeten	Duna folyam és holtág hasznosítás
	Lakossági konfliktusok

3.3.4 A tervezési terület természetes folyamatai

I. Veszélyeztető tényező: Lágyszárú és fásszárú özönnövények

Leírás:

1. A szigeten szinte mindenütt jelen vannak az özönnövények, különösen a kanadai aranyvessző. A Körtvélyes-szigeten a nem kaszált részeken hódít el nagy területeket az utóbbi növény. A fokozatosan záródó özönnövények árnyalása és gyökérkonkurenciája miatt kiszorulnak az őshonos fajok. Idővel az eredeti társulás visszaállításának esélye megszűnik.

Az invazív fajok nem kiirthatóak, legfeljebb szabályozhatóak, a vadszőlő faj visszaszorítására nincs kidolgozott módszer. A kaszálás és vegyszeres kezelés korlátozottan alkalmazható a védett értékek megóvása, illetve a terület ártéri jellege miatt.

A szigeten szinte teljes egészében kisebb-nagyobb egyedszámban jelen vannak fásszerű özönnövények.

Területi lehatárolás: Nyáras- és Körtvélyes-sziget

Az élőhelyekre/fajokra gyakorolt hatás: Az eredeti növénytársulások fajkészlete az özönnövények záródásától függően szűnik meg. A tájidegen fajok veszélyeztetik az őshonos nyár és fűz fajok genetikai készletét.

II. Veszélyeztető tényező: Túlszaporodott nagyvad-állomány

Leírás: Tartósan alacsony vízállás esetén a vaddisznó állomány megerősödhet.

Területi lehatárolás: Nyáras- és Körtvélyes-sziget

Az élőhelyekre/fajokra gyakorolt hatás:

A nagyvad állomány jelenlegi szintje mellett a nagyvad állomány nem okoz problémát. A vaddisznó állomány tartósan alacsony dunai vízszint mellett elszaporodhat, amely komoly károkat okozhat a mocsárrétekben, illetve közvetetten az erdő felújításokban, fiatalosokban is taposási kárt okozhat.

3.3.5 A tervezési területen kívüli természetes folyamatok

III. Veszélyeztető tényező: Duna folyam „természetes” vízmozgása, özönnövények behordása

A Duna folyam természetes ökológiai folyosójának része a szigetvilág. A folyam vízmozgása mára más csak részben természetes, mivel a felső szakaszon található osztrák és szlovák duzzasztó művek jelentős hatással vannak a vízmagasságra. A nagy kiterjedésű víztereken és azok árterületein az özönnövények terjedése is eredményesebb.

Ennek betudhatóan olyan hatásokkal számolni, mint:

- meder bevágódás,

- áradások során besodródó szemét és szennyező anyagok,
- özön növények terjedése, behordása.

3.3.6 A tervezési területen belül érvényesülő emberi tényezők

IV. Veszélyeztető tényező: Töltés elbontás és erdő felújítás a Nyáras-szigeten

Leírás: A tervezett védett terület a Nyáras-szigeten közvetlenül határos az elbontott árvízvédelmi töltéssel. Ennek helyén szakaszokban erdőtelepítést végeztek nemesnyárral, illetve tömegesen jelenik meg több özönnövény. A terület fertőzése folyamatos.

Területi lehatárolás: Nyáras-sziget

Az élőhelyekre/fajokra gyakorolt hatás: Hatékony védekezést nem lehet megvalósítani csak egységes kezeléssel a teljes szigetcsoport területén.

3.3.7 A tervezési területre kívülről ható emberi tényezők

V. Veszélyeztető tényező: Duna folyam és holtág hasznosítás és folyamszabályozás

Leírás: A Duna folyam és holtágainak hasznosítása időszakonként EU, kormányzati és önkormányzati szinten felmerül. Az ásványi nyersanyagok kitermelése, a hajózás biztosítása és idegenforgalmi hasznosításán keresztül sok-sok probléma merül fel.

Területi lehatárolás: Dunai-szigetek TT

Az élőhelyekre/fajokra gyakorolt hatás: A parti zóna taposása, szennyezése, a talajvíz csökkenés egyaránt okozhat az egyes társulásokban, illetve fajokban helyrehozhatatlan károkat.

A Duna folyam szabályozása évről-évre felmerül. Ezen tervezések során figyelemmel kell lenni az élő ökológiai rendszerre és azok elemeire.

VI. Veszélyeztető tényező: A védetté nyilvánítás konfliktushoz vezet a lakossággal és a látogatókkal.

Leírás: A területnek a tradicionális használatában a vadászat és a halászat, horgászat fontos szerepet játszott.

3.3.8 A természetvédelmi kezelés korlátai

A természetvédelmi kezelést teljes mértékben támogatja az tény, hogy a szigetek a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi kezelésében és vagyonkezelésében van és

a Táti-szigetecsoport védetté nyilvánítandó területrészen önálló DINPI vadászterület kialakítása van folyamatban.

A szigetek erdőállományának felújítása 26 hektáron folyamatban, illetve további erdőrészekben szükségszerű a szerkezet átalakítás. Ápolási, gondozási munkák komoly energiákat kötnek le.

A Dunai-szigetek TT területén nincs önálló természetvédelmi őr.

3.3.9 A korlátozó tényezők hatása az ideális célkitűzésekre

Az ideális célkitűzések — a fajgazdagságában egyedülálló mocsárrét természetes mintázatban történő megőrzése, annak teljes fajkészletével, megvalósításában a külső-belső természetes folyamatok közül az agresszíven terjeszkedő lágymű- és fás szárú özönnövények okozzák a legnagyobb gondot. A szükséges beavatkozások kézi és gépi erővel valósíthatók meg, a cserjék és fák térhódítását egyedi kezeléssel kell meggátolni. Összességében a korlátozó tényezők az ideális célkitűzések elérését csak kis mértékben befolyásolják, elsősorban azzal, hogy a viszonylag magas forrásigények miatt lassabban érhetőek el a kitűzött célok. Az invazív fajok kiirtása nem lehetséges, fékentartásuk is nehézkes a terület ártéri jellege és a vegyszerek korlátozott alkalmazási lehetősége miatt.

A kis kiterjedésű terület megközelítése nehézkes. Az erdők szerkezet átalakítását az áradások jelentősen nehezítik.

A célkitűzések elérése elsősorban szakmai körökben kelthet érdeklődést, a közvélemény a terület viszonylagos zártsága és zártan tartása miatt az elért eredményeket kevésbé fogja közvetlenül érzékelni.

A nem közvetlenül érintett lakosok többsége jelenleg közömbös a védetté nyilvánítással és a kitűzött természetvédelmi célokkal szemben. A terület védetté nyilvánítása és viszonylagos zártan tartása miatt a lakosság szélesebb körében véleményváltozás alig várható, de a halászat–horgászat–vadászat tárgykörben konfliktus várható.

4 GYAKORLATI CÉLKITŰZÉSEK, STRATÉGIÁK ÉS FELADATOK MEGHATÁROZÁSA

A védett Dunai-szigetek TT kezelési tervét az alábbi előírások figyelembe vételével állítottuk össze.

- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről szóló védett területek és védett fajok megőrzésére irányuló előírások.
- Natura 2000 Természetmegőrzési Területek jelölő fajainak megőrzésére irányuló előírások.

4.1 Gyakorlati célkitűzések

A) Természeti értékek védelme

- a fajgazdagságában egyedülálló mocsárétek és puhafás ligeterdők természetes mintázatban történő megőrzése, annak teljes fajkészletével együtt,
- a természetvédelmi oltalom alatt álló és a regionálisan, országosan ritka növényfajok állományának megőrzése,
- a degradáltabb mocsárétek és erdő területek fajkészletének és mintázatának közelítése a természeteshez,
- a természetvédelmi oltalom alatt álló állatfajok, különösen a fokozottan védett fekete gólya, rétisas, haris, európai hód, vidra élőhelyeinek, állományainak megőrzése.

B) A tervezési terület természetvédelmi érdekekkel összhangban álló, tartós hasznosításának, bemutatásának biztosítása

4.2 Természetvédelmi stratégiák (T-16 és T-17 melléklet)

A gyakorlati célkitűzések megvalósítása érdekében három kezelési egységet (és egy alegységet) jelöltünk ki a területen *T-16 és T-17 melléklet*. Az egyes kezelési egységeket a védelem mértéke és a rajtuk végrehajtandó kezelési feladatok alapján határoltuk le:

I. egység: a Körtvélyes-sziget központi része (Esztergom 0951 hrsz „b” alrészlet). A területen főként fajgazdag természetközeli struktúrájú mocsárét található.

I/a. alegységet: amelyen a még meglévő gyep fajait fokozatosan nyomja el a természetes és tájidegen kísérő fajokból álló fiatalos, illetve az özönnövény kanadai aranyvessző. (Esztergom 0951 hrsz „b” alrészlet)

II. egység: természetes fajokból álló ártéri galéria erdő. (Esztergom 0951 hrsz „c” alrészlet 0950 hrsz, 0949/1 hrsz „a” alrészlet, 0951 hrsz „a” alrészlet)

III. egység: tájidegen fajokból álló telepített erdő állomány.

4.2.1 Élőhelyek kezelése, fenntartása

A területen a minimálisan szükséges aktív kezelés stratégiája érvényesül az alábbiak szerint:

I. egység: kismértékű beavatkozás: évente egy alkalommal kaszálás és a széna lehordása. A kaszálás során vadriasztót szükséges alkalmazni, illetve az állatbarát, kiszorító kaszálás elvét kell alkalmazni.

I/a. alegység: aktív kezelés: cserjések, fiatalosok visszaszorítása, valamint az özönnövények betelepülésének megakadályozása.

II. egység: beavatkozás mentes: természetes erdőállományok megőrzése és a természetes folyamatok biztosítása, az erdő „magára hagyása”. Vágáskor felemelése. Elsődleges rendeltetés természetvédelmi, míg a másodlagos rendeltetés talajvédelmi.

III. egység: nagymértékű beavatkozás: tájidegen fajokból álló erdőállományok szerkezet átalakítása. Az özönnövények betelepülésének megakadályozása és területi kiterjedésének csökkentése. A tájidegen fajú erdőállományok szerkezet átalakításával elő kell segíteni.

4.2.2 Fajok védelme

A ritka növényfajok, így a pettyegetett őszirózsa (*Aster sedifolius*), szibériai nőszirm (*Iris sibirica*), kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), mocsári aggófű (*Senecio paludosus*) állományainak megőrzése érdekében kaszálásból kivont foltokat, sávokat kell évente visszahagyni, míg a ritka állatfajok, a vidra (*Lutra lutra*), európai hód (*Castor fiber*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), haris (*Crex crex*), piros szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*), lápi légivadász (*Ceriagrion tenellum*) előfordulási helyeinek megőrzése élőhelyük megtartásával, állományuk folyamatos nyomonkövetése mellett valósítható meg.

4.2.3 Látogatás (T-11 melléklet)

A tervezési terület korlátozottan, természetvédelmi érdekeket szolgáló tevékenység esetén a természetvédelmi kezelő biztosította vezetővel látogatható.

- *Csoportok számára:* A területen előre bejelentett csoportoknak igény szerint túravezetést vállal a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság Gerecsei Tájegységének személyzete. Egy csoport létszáma legfeljebb 25 fő lehet, mert így mérsékelhető a gyepek taposása és ekkora létszám mellett hatékonyabban lehet átadni az ismereteket. A látogatásra javasolt hónapok a május-június és szeptember-október, de minden esetben figyelembe kell venni a Duna vízállását.

- *Konkrét munkavégzés:* a területet a természetvédelmi kezelővel egyeztetett időpontban és módon lehet igénybe venni
- *Kutatás:* egyedi hatósági belépési engedély
- *Vadászat céljára:* a területet a természetvédelmi kezelővel egyeztetett időpontban és módon lehet igénybe venni

4.2.4 Oktatás, bemutatás

A területen előre bejelentett csoportoknak igény szerint túravezetést vállal a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság Gerecsei Tájegységének személyzete. Egy csoport létszáma legfeljebb 25 fő lehet, mert így mérsékelhető a gyepek taposása és ekkora létszám mellett hatékonyabban lehet átadni az ismereteket. A látogatásra javasolt hónapok a május-június és szeptember-október, de minden esetben figyelembe kell venni a Duna vízállását.

A területen természetismereti tanösvényt kell létesíteni. A berendezéseket folyamatosan karban kell tartani, működésüket biztosítani kell.

A tanösvény tervezett elemei:

- Információs füzet a tanösvényről és annak állomáspontjairól
- Pihenőhely
- A természetjárás etikája és a régió védett természeti területei
- Madártani értékek
- A Duna-folyam halai
- Emlőstani értékek
- Hüllő- és kétéltű értékek
- Rovartani értékek
- Lágyszárú növények és társulások
- Fás szárú növények és társulások
- A települések kultúrtörténeti értékei és történelme
- Természetvédelmi berendezések

4.2.5 Kutatás, vizsgálatok

A tervezési területen csak a természetvédelem érdekeivel összefüggő kutatások végezhetőek.

4.2.6 Terület- és földhasználat

A területen vegyszer használata csak természetvédelmi célból engedélyezhető, műtrágya kijuttatása, tárolása tilos.

Biztosítani kell az illegális szemétkerakók felszámolását.

A területen épület nem helyezhető el, építmény létesítése a természetvédelmi kezelést szolgáló ideiglenes építmények —villanypásztor, kerítés— kivételével tilos.

A területen sporttevékenység végzése tilos.

A területen gépjárművel közlekedni csak életveszély elhárítása, illetve természetvédelmi célból lehetséges, ide értve az engedélyezett mezőgazdasági tevékenységhez szükséges közlekedést, vadászatot és a vízügyesek területi mozgását is.

A területen ipari, illetve bányászati tevékenység nem végezhető.

A talaj bolygatásával járó, engedélyezett tevékenységek a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal illetékes regionális irodájával, valamint a természetvédelmi kezelővel egyeztetett módon, szükség esetén ezek felügyelete mellett végezhetők el.

Vadgazdálkodás és vadászat csak a természetvédelmi kezelés érdekeivel összehangoltan történhet.

A szigetek területén horgászállás nem alakítható ki, partról horgászni tilos. Ivadékmentés egyeztetett módon végezhető.

4.2.7 Táj- és kultúrtörténeti értékek

A szigetek táji értékeinek megőrzés kiemelt feladat, mely az élőhelyek megőrzésével megoldható.

Török kori (1646) 5 szögletű föld és cölöp vár maradvány megőrzése a Nyáras-sziget ÉK-i végében. Cserjék és fák kivágása és ritkítása szükséges.

Határkövek a Körtvélyesen- és a Nyáras-szigeten ugyancsak fellelhetők, védelmük indokolt.

4.2.8 Természetvédelmi infrastruktúra (T-13 melléklet)

A területen természetismereti tanösvényt kell létesíteni. A berendezéseket folyamatosan karban kell tartani, működésüket biztosítani kell.

A szigetekre a korlátozott gépkocsival történő bejárást sorompók létesítésével kell szabályozni. Hatósági táblák állapotát folyamatosan ellenőrizni kell, karbantartásukat el kell végezni.

A tervezett TT kezelése nem igényli külön infrastruktúra kialakítását. A terület kezelésével, illetve őrzésével természetvédelmi őrt kell megbízni.

4.3 Kezelési feladatok

A 30/2001. (XII.28.) KöM rendelet mellékletének 4.3. pontjában meghatározott fontossági sorrend jelölése:

Fontosság:

- 1: azok a feladatok, amelyek a terület, vagy valamely veszélyeztetett faj védelme szempontjából létfontosságúak, vagy amelyek végrehajtására jogszabály kötelez, így a végrehajtása kötelező
- 2: azok a feladatok, amelyeket meghatározott időszak alatt, lehetőség szerint meg kell valósítani
- 3: azok a feladatok, amelyeket akkor kell végrehajtani, ha van rá elegendő idő, munkaerő és anyagi erőforrás

4.3.1 Adatgyűjtés

A) Archív adatok

Fontosság: 3

A tervezési területre vonatkozó archív adatokat össze kell gyűjteni.

B) A környezetre vonatkozó adatok

Fontosság: 3

A tervezési terület környezetére vonatkozó adatok gyűjtése a kezelési terv felülvizsgálata során szükséges.

C) A tájra vonatkozó adatok

Fontosság: 3

A tájra vonatkozó adatokat lehetőség szerint össze kell gyűjteni.

- legeltetés
- bányászat nagyüzemi módszerekkel,
- bányászat kézi anyagnyeréssel,
- erdő- és vadgazdálkodás,
- turizmus,
- katonai tevékenység.

D) Az élő szervezetekre vonatkozó adatok

Fontosság: 1

Védett növényfajok térképezése és monitorozása.

Évente állományszámlálást kell végezni a rétisas (*Haliaeetus albicilla*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), haris (*Crex crex*), európai hód (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*) fajok esetében.

Éjszakai és nappali lepke, illetve szitakötő alapfelmérések a védelemre tervezett területen.

4.3.2 Kezelés

Kezelések:

1. Tájidegen fafajú erdő szerkezet átalakítása a Nyáras- és Körtvélyes-szigeten, beleértve a folyamatban lévő felújítások befejezését. Ápolás mérsékelt alkalmazása, tárcsázás, vegyszerezés kerülése.
2. Természetszerű erdőkben a természetes folyamatok biztosítása, az erdő „magára hagyása”, gazdasági célú erdőművelés tilalma.
3. Mozaikos vadkiszorító kaszálás vadriasztó lánc használatával, évente változó helyen 10% terület kaszátlanul hagyása, a kaszálás kezdető időpontja a mindenkori vízállás függvénye, de nem lehet korábbi, mint július 15., szükség esetén 3 évente tisztító kaszálást kell végezni fagyott, vagy teljesen kiszáradt talajon, a lekaszált növényanyag lehordása a kaszálást követő 1 hónapon belül.
4. Óshonos cserjék, fa újulatok mechanikai ritkítása a gyepterületeken, a növényanyag eltávolítása a területről a levágást követő 1 hónapon belül, a növényanyag helyszíni égetése tilos.

5. Lágyszárú özönnövény-fajok mechanikai eltávolítása évente a vízjárás függvényében július 1-31. között, a lekaszált növényanyag lehordása gyepterületről a kaszálást követő 1 hónapon belül.
6. Fás özönnövény-fajok mechanikai és környezetkímélő kémiai eltávolítása, a levágott növényanyag lehordása a levágást követő 1 hónapon belül, amennyiben a lehordás az élőhely károsítása nélkül megoldható, amennyiben nem, úgy a növényanyagot a helyszínen kell hagyni..

A) Élőhelyek és élettelen környezet kezelése és fenntartása

Kedvező borítottsági arányok kialakítása.

Fontosság: 1

I. egység: Évente egy alkalommal tárgyév július 15-e után lehet elkezdni a kaszálást és a széna lehordását. A kaszálás során vadriasztót szükséges alkalmazni, illetve az állatbarát, kizszorító kaszálás elvét kell alkalmazni. Figyelembe kell tartani, hogy csak teljesen száraz talajon lehet elkezdni a munkákat. 3 évente a laposabban fekvő részekben tisztító kaszálást kell végezni. (1. számú kezelés)

I/a. alegység: a gyepekben megjelenő őshonos és tájidegen cserjéket, fákat, újulatokat ki kell vágni, a fás szárú özönnövényeket mechanikai úton kell eltávolítani. A levágott növényanyagot haladéktalanul el kell távolítani a területről. (3. és 4. számú kezelés) A lágyszárú özönnövények kaszálását július 1-31. között kell elvégezni, a levágott növényanyagot haladéktalanul el kell távolítani a területről. (2. számú kezelés)

II. egység: természetvédelmi célú kezelés. Az erdőállományok magára hagyása, gazdasági célú erdőművelés tilalma (6. számú kezelés), invazív fajok kíméletes eltávolítása (4. számú kezelés).

III. egység: tájidegen fafajokból álló erdőállományok szerkezet átalakítása és ápolás mérsékelt alkalmazása (tárcsázás kerülése, gyomirtás mellőzése). Az özönnövények betelepülésének megakadályozása és területi kiterjedésének csökkentése. (5. számú kezelés)

Összefoglaló kezelési táblázat:

település neve	hrszt	erdőtag és részlet	élőhelytípus kód (Á-NÉR)	kezelési zóna	természetvédelmi kezelés kódja
Süttő	0234/2	120A	J4, J3	II	2, 5, 6

Esztergom	0947		J3	II	2, 5, 6
Esztergom	0948/a		J4	II	2, 5, 6
Esztergom	0948/b		J4	II	2, 5, 6
Esztergom	0949/1a		J3	III	1, 2, 5, 6
Esztergom	0949/1b		015, J3, J4, OB, P1, D6, P2a, D34, OC	III	1, 2, 3, 4, 5, 6
Esztergom	0950/a		J4	II	2, 5, 6
Esztergom	0950/b		D6	II	2, 5, 6
Esztergom	0951/a		J4, 015	II, III	1, 2, 5, 6
Esztergom	0951/b		XD34, 015, D34, H5a,	I, Ia	3, 4, 5, 6
Esztergom	0951/c		J4, 015	II	1, 2, 5, 6

B) Fajok védelme.

Fontosság: 1

Az élőhelyek fenntartásával kell megoldani.

A pettyegetett őszirózsa (*Aster sedifolius*), szibériai nőszirm (*Iris sibirica*), kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), mocsári aggófü (*Senecio paludosus*) állományainak megőrzése érdekében kaszálásból kivont foltokat, sávokat kell évente visszahagyni, míg a ritka állatfajok, így a vidra (*Lutra lutra*), európai hód (*Castor fiber*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*) esetében egyedi és eseti idő- és térbeli korlátozással kell a védelmet biztosítani.

A haris (*Crex crex*) állomány megőrzése érdekében minden évbe a párok fészkelőhelyének elfoglalása után területi és időbeli korlátozással (kaszálás és mozgás) megvalósításával lehet a kellő fokú védelmet biztosítani.

C) Agresszív fajok szabályozása

Fontosság: 1

Kanadai aranyvessző (*Solidago gigantea*): Legveszélyesebb invazív faj a szigeteken. A Nyáros-sziget jelentős részét összefüggő tömegben borítja. Szintén nagy területen megtalálható a Körtvélyes-sziget peremén és a rét hosszabb ideje nem kaszált foltjain cserjék, facsoportok körül. Évente egy alkalommal történő kaszálással (július 1-31. között) területi kiterjedése szabályozható. Az I-es zónában a későbbi kaszálás elegendő, mert ott még nem tömeges.

Kisvirágú nebáncsvirág (*Impatiens parviflora*): eltávolítása mechanikus technológiával. A természetes és ültetvény-nyarasokban több helyütt inváziója tapasztalható. Évente egy alkalommal történő kaszálással (július 1-31. között) területi kiterjedése szabályozható.

Gyalogakác (*Amorpha fruticosa*): eltávolítása mechanikus technológiával november 1. – január 31. között.

Zöld juhar (*Acer negundo*): bokorfüzesekben, de helyenként a nyarasokban és réteken is megjelenik. Irtása egész évben végezhető mechanikai, majd kíméletes vegyszeres technológiával.

Amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*): bokorfüzesekben, de helyenként a nyarasokban és réteken is megjelenik. Irtása egész évben végezhető mechanikai, majd kíméletes vegyszeres technológiával.

D) Őrzés, védelem

Fontosság: 1

A terület rendszeres ellenőrzése. A szomszédos tulajdonosokkal a jogi határok elismertetése. A terület határain a védettségről tájékoztató hatósági táblák elhelyezése.

E) Egyedi tájértékek védelme és fenntartása

Fontosság: 1

A táji értékek védelmére külön korlátozás előírása nem szükséges.

F) Gépek beszerzése és karbantartás

Fontosság: 1

A terület kezeléséhez nincs szükség külön géppark beszerzésére.

G) Információ biztosításának és kapcsolattartásnak rendszere:

Fontosság: 1

Az adatgyűjtés folytatása, monitoring, a terület állapotáról, a beálló változásokról jelentések készítése. Kapcsolattartás a polgári természetőrökkel, társadalmi szervezetekkel, önkormányzati szervekkel.

4.3.2.1 Mezőgazdálkodásra vonatkozó előírások

A gyepterület felülvetése, égetése tilos.

Átlagos vízmozgás esetén tárgyév július 15-e után kezdődhet a kaszálás. Amennyiben a tavaszi áradások ezt nem teszik lehetővé, úgy a nehéz gépek taposási kár nélküli mozgása esetén kezdődhet a letermelés és lehordás.

A laposan fekvő területrészeken teljes kiszáradás esetén november elseje vagy lefagyás után 3 évente tisztító kaszálást és szerves anyag lehordást kell végezni.

A kaszálást a tábla közepén kezdve, belülről kifelé haladva kell végezni. Kerülni kell a lekaszálandó terület körülkaszását, azaz kiszorító kaszálást kell alkalmazni, vadriasztó lánc használata kötelező. Az oda-vissza történő kaszálás esetén csak a terület harmadán végezhető egyszerre munka.

Vizes, süllyedő talajon kaszálás nem végezhető.

A gyepekben megjelenő őshonos és tájidegen cserjéket, fákat, újulatokat ki kell vágni, a fás és lágyszárú özönnövényeket mechanikai úton kell eltávolítani. A levágott növényanyagot 1 hónapon belül el kell távolítani a területről. A lágyszárú özönnövények kaszálását július 1-31. között kell elvégezni.

Legeltetés a szigeteken tilos.

A területen mezőgazdasági, gyepgazdálkodási tevékenység a 0951 hrsz „b” alrészleten folyik. Tartós haszonbérbe van adva kaszálásra három magánszemélynek. Egyéb mezőgazdálkodási tevékenység gyakorlása nem indokolt a szigeteken.

Az I. kezelési egységre vonatkozó elvek szerinti előírásokat a haszonbérleti szerződésekben érvényesíteni kell (gyep sávok, foltok meghagyása).

A kaszálás a DINPI GTE személyzetének jelzése és a mindenkori időjárási, vízállási körülmények alapján veszi kezdetét, de nem korábban, mint július 15-e.

4.3.2.2 Erdőgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírások

Az erdőgazdálkodás célja a tájidegen fafajú ültetvények megszüntetése és őshonos fafajokból álló erdőkké alakítása, illetve a tájidegen invazív fászfűszárúak visszaszorítása. A véderdőként nyilvántartott állományokban az invazív fajok visszaszorítása mellett a természetes folyamatokat kell hagyni érvényesülni.

Az őshonos fafajú, természetszerű erdőállományok magára hagyása. Gazdasági célú erdőművelés tilos.

Tájidegen fajokból álló erdőállományok szerkezet átalakítása és ápolás mérsékelt alkalmazása (tárcsázás kerülése, gyomirtás mellőzése). Az özönnövények betelepülésének megakadályozása és területi kiterjedésének csökkentése.

„Kis-füzes-sziget”, Esztergom 071 A (0,4 ha):

A Nyáras-szigettől nyugatra található korábbi kis sziget, mely mára összekapcsolódott a Nyáras-szigettel. Területéből 0,4 ha került a DINPI kezelésébe.

Leírás: FFÜ alkotta fiatal ligeterdő.

Javasolt kezelés: Természetvédelmi célú erdőhasználat

Az üzemtervben szereplő 60 éves vágásérettségi kort 999-re kell emelni!

Táti-sziget, Esztergom 073 A (2,2 ha):

A Táti-sziget nyugati, Esztergom közigazgatási határába eső csücske.

Leírás: FFÜ (60%), SZNY (30%), FTNY (10%) alkotta állomány. Elegyfafaj: VSZ.

Javasolt kezelés: Természetvédelmi célú erdőhasználat, vágásérettségi kort 999-re kell emelni!

Csitri-sziget, Esztergom 074 A (2,2 ha):

Leírás: FFÜ (50%), SZNY (30%), FTNY (20%) alkotta vegyeskorú állomány. Elegyfafaj: VSZ, és az üzemterv szerint HÉ.

Javasolt kezelés: Természetvédelmi célú erdőhasználat, vágásérettségi kort 999-re kell emelni!

Körtvélyes-sziget, Esztergom 075 A, B, C, D:

Esztergom 075 A (4,3 ha)

A sziget peremén található felújítás alatt lévő SZNY, FFÜ állomány, melyet a Duna-ág felől keskeny ligeterdő sáv szegélyez. 2005-ben pótlás volt szükséges.

Javasolt kezelés: az erdősítés átadásáig a csemeték ápolása, a későbbiekben pedig a gazdálkodás célja a várhatóan spontán megjelenő tájidegen fajok, például a zöld juhar (ZJ), vagy az amerikai kőris (AK) visszaszorítása. Az üzemtervben szereplő 50 éves vágásérettségi kort 999-re kell emelni!

Természetvédelmi célú erdőhasználat, vágásérettségi kort 999-re kell emelni!

Esztergom 075 B (5,5 ha)

A sziget peremén található véderdő.

Leírás: FFÜ (60%), SZNY (25%), FTNY (15%) alkotta állomány. Elegyfafaj: MJ, KJ, VSZ, HÉ (üzemterv alapján), MAK, ZJ.

Javasolt kezelés: A természetvédelmi kezelés célja a spontán megjelenő tájidegen fafajok, elsősorban a zöld juhar (ZJ) és az amerikai kőris (AK) visszaszorítása.

Természetvédelmi célú erdőhasználat, vágásérettségi kort 999-re kell emelni!

Esztergom 075 C (9,8 ha)

A sziget peremén található véderdő.

Leírás: FFÜ (40%), SZNY (30%), FTNY (10%), EKEM (10%), ZJ (10%) alkotta állomány.

Javasolt kezelés: A természetvédelmi kezelés célja a spontán megjelenő tájidegen fafajok, elsősorban a zöld juhar (ZJ) és az amerikai kőris (AK) visszaszorítása.

Természetvédelmi célú erdőhasználat, vágásérettségi kort 999-re kell emelni!

Esztergom 075 D (1,4 ha)

A sziget peremén található véderdő.

Leírás: FFÜ (40%), SZNY (30%), FTNY (30%) alkotta állomány. Elegyfafaj: MSZ, ZJ.

Javasolt kezelés: A természetvédelmi kezelés célja a spontán megjelenő tájidegen fafajok, elsősorban a zöld juhar (ZJ) és az amerikai kőris (AK) visszaszorítása.

A sziget gyepként nyilvántartott területein is találunk néhol kisebb, többnyire ligetes, őshonos fafajokból álló facsoportokat. Ezeket a továbbiakban is kíméljük!

Természetvédelmi célú erdőhasználat, vágásérettségi kort 999-re kell emelni!

Nyáras-sziget, Esztergom 072 A, B, 087 A, B, C, D, E, F, G, H:

Esztergom 072 A (16,2 ha)

A sziget peremén található véderdő.

Leírás: FFÜ (60%), SZNY (20%), VSZ (10%), EKEM (10%) alkotta állomány, ahol a második lombkoronaszintben gyakori a ZJ. EKEM: FEP, KD, FTNY, ZJ, HÉ.

Javasolt kezelés: A természetvédelmi kezelés célja a spontán megjelenő tájidegen fafajok, elsősorban a zöld juhar (ZJ) és az amerikai kőris (AK) visszaszorítása. A munkások figyelmét külön fel kell hívni a hamvas éger (HÉ) jelenlétére és védelmére!

Természetvédelmi célú erdőhasználat, vágásérettségi kort 999-re kell emelni!

Esztergom 072 B (0,6 ha)

A sziget peremén található véderdő.

Leírás: FFÜ alkotta fiatal ligeterdő. Elegyfafaj: SZNY.

Javasolt kezelés: Természetvédelmi célú erdőhasználat, vágásérettségi kort 999-re kell emelni!

Esztergom 087 A (13,5 ha)

Leírás: Döntően spontán fejlődött, főleg SZNY alkotta fiatal állomány (elegyfafajok: FRNY, VSZ, KT, FFÜ, stb.), melynek záródáshiányos részére 2005-ben FFÜ, SZNY, FTNY és MAK került. Az állomány ÉNY-i szegélyében (087 A2) keskeny, fiatal fűz-nyár erdősáv található (elegy: VSZ, ZJ).

Javasolt kezelés: az erdősítés átadásáig a csemeték ápolása, szükség szerinti pótlása. Gazdasági célú erdőhasználat, a későbbiekben meg kell vizsgálni a folyamatos erdőkép fenntartást biztosító művelésmódok alkalmazásának lehetőségét.

Esztergom 087 B, F (10,6 ha)

Az Esztergom 87 B és F erdőrészlet együtt lett felújítva.

Leírás: A korábbi OLN-ból csak sávokat hagytak meg, a felújítást 2005-ben a terület közel 90%-án SZNY, FTNY, MAK, FFÜ fafajokkal végezték. Az állomány nyugati szélén, a 087 G erdőrészlet közelében a mélyebben fekvő részeken (ahol feltehetően a túl nedves termőhely miatt rendszerint nem találunk nemesnyárat), még megmaradtak a korábbi, a nemesnyár telepítéseket megelőzően itt található kaszálórétet jelző növényfajok, köztük van néhány védett is (*Iris sibirica*, *Senecio paludosus*, *Clematis integrifolia*).

Javasolt kezelés: Gazdasági célú erdőhasználat.

Az erdősítés átadásáig a csemeték ápolása, szükség szerinti pótlása, melybe lehetőség szerint szükek (VSZ, MSZ) is kerüljenek. A lábon hagyott keskeny fasorokat egyelőre kíméljük. Az erdőrészlet nyugati részének mélyedéseiben maradt gyepfragmentumokat 2-3 évenként

július-augusztusban kaszálni. Kíméljük az erdőrésztlet területén, de a gyepragmentumokon kívül megjelent cserjéket!

Gazdasági célú erdőhasználat, a későbbiekben meg kell vizsgálni a folyamatos erdőkép fenntartást biztosító művelésmódok alkalmazásának lehetőségét.

Esztergom 087 C (14,0 ha)

Leírás: OLN Y alkotta középkorú állomány.

Javasolt kezelés: Gazdasági célú erdőhasználat.

Az üzemterv szerint már le kellett volna termelni. Célszerű lenne az állományt több részletre bontva, 3-5 év alatt letermelni és hazai fafajokkal (SZNY, FTNY, MAK, FFÜ, elegyfajként: VSZ, MSZ) felújítani. Az állomány alá spontán betelepült őshonos fafajokat (pl. VSZ) a letermelés során kíméljük!

Gazdasági célú erdőhasználat, a későbbiekben meg kell vizsgálni a folyamatos erdőkép fenntartást biztosító művelésmódok alkalmazásának lehetőségét.

Esztergom 087 D és E (10,8 ha)

Az Esztergom 87 D és E erdőrésztlet együtt lett felújítva.

Leírás: A területnek közel a felén OLN Y alkotta idősebb állomány található, míg a másik felét 2005-ben újították fel SZNY, FTNY, MAK, FFÜ fafajokkal. Elegyfajok (sokszor hagyásfaként): SZNY, FRNY, MÉ, KT, AL, FFÜ.

Javasolt kezelés: Gazdasági célú erdőhasználat.

Az üzemtervnek megfelelően a még megmaradt középkorú állomány letermelése és hazai fafajokkal (SZNY, FTNY, MAK, FFÜ, elegyfajként: VSZ, MSZ) történő felújítása. A már felújított területeken az erdősítés átadásáig a csemeték ápolása, szükség szerinti pótlása.

Gazdasági célú erdőhasználat, a későbbiekben meg kell vizsgálni a folyamatos erdőkép fenntartást biztosító művelésmódok alkalmazásának lehetőségét.

Esztergom 087 G (2,5 ha)

Leírás: 3x3-as hálózatban ültetett ENNY alkotta fiatal állomány.

Javasolt kezelés: Gazdasági célú erdőhasználat.

A gazdálkodás célja a következő tervidőszakban a spontán megjelenő tájidegen fajok, elsősorban a zöld juhar (ZJ) visszaszorítása. Hosszabb távon a következő vágásforduló után szerkezet átalakítással kell felújítani.

Gazdasági célú erdőhasználat, a későbbiekben meg kell vizsgálni a folyamatos erdőkép fenntartást biztosító művelésmódok alkalmazásának lehetőségét.

Esztergom 087 H (3,3 ha)

Leírás: Elsősorban FFÜ és SZNY alkotta, néhol záródáshiányos állomány, melyben többfelé megjelenik a VSZ is.

Javasolt kezelés: Természetvédelmi célú erdőhasználat.

Az esetleges kezelés célja a spontán megjelenő tájidegen fajok, elsősorban a zöld juhar (ZJ) visszaszorítása. A záródáshiányok mesterséges pótlása a jelenlegi állományviszonyok miatt már gyakorlatilag nem, vagy nagyon nehezen lenne kivitelezhető, így ezt célszerű a természetes folyamatokra bízunk.

A Nyáras-sziget északi (Duna felőli) peremén spontán fejlődött, változó szélességű, néhol felszakadozó, nem üzemtervezett fiatal fűz-nyár ligeterdő illetve bokorfüzes található. Cserjeszintjében sajnos sok a tájidegen fásszárú (ZJ, AK, *Amorpha fruticosa*, stb.). Javasolt kezelés: A spontán megjelenő tájidegen fajok visszaszorítása.

Gazdasági célú erdőhasználat, a későbbiekben meg kell vizsgálni a folyamatos erdőkép fenntartást biztosító művelésmódok alkalmazásának lehetőségét.

Süttő-sziget, Süttő 120 A (26,4 ha):

Leírás: FTNY (35%), SZNY (20%), KONY (15%), FFÜ (30%) alkotta vegyes korú és igen vegyes záródású állomány.

Javasolt kezelés: Természetvédelmi célú erdőhasználat. Az üzemterv szerint az állományt közeljövőben ki kellene termelni. Mivel azonban egyrészt az állomány megközelítése csak vízi úton lehetséges és az üzemtervben leírtak kivitelezése a jelenlegi helyzetben nehezen megvalósítható, másrészt az állományt inkább véderőként kell kezelni, javasolt az állományt a természetes folyamatokra bízni és a vágáskort 999 évre emelni.

4.3.2.3 Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírások

Vadászat során a területen az érvényben lévő érvényben lévő vadgazdálkodásra vonatkozó előírásokat kell betartani. Az Igazgatóság saját vadászterület kialakítását tervezi. A védelem alá helyezett Táti-szigetcsoport területén különleges rendeltetésű vadászterület kialakítását tervezi a DINPI. A szigeteken és annak 300 méteres védőzónájában a vízivad vadászat tilos lesz. Szezonban, nagy- és apróvad vadászatra idő- és térbeli korlátozással lehet lehetőséget biztosítani.

Apró- és nagyvad vadászat vadászati idényben engedélyezett. Vadászathoz infrastruktúra kiépítése, fenntartása, szóró, szózó létesítése tilos.

4.3.2.4 Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások

A területen vízháztartást károsan befolyásoló tevékenység nem végezhető (pl. lecsapolás).

4.3.2.5 Közlekedést érintő kezelési előírások

Közlekedés csak életveszély elhárítása, illetve természetvédelmi célból lehetséges, ide értve az engedélyezett mezőgazdasági tevékenységhez szükséges közlekedést, vadászatot és a vízügyesek területi mozgását is.

4.3.2.6 Építési tevékenységeket érintő előírások

A) Épületek

A területen épületek nem helyezhetők el.

B)-C) Egyéb építmények, kerítések, kapuk

A területen a közlekedést korlátozó sorompó, a természetvédelmi kezelést szolgáló ideiglenes villanypásztor, kerítés és a természetvédelmi tanösvény elemein kívül egyéb építmény nem helyezhető el.

A tervezési területen tilos minden olyan új létesítmény épület, építmény építése, fejlesztése, felállítása, ami nem közvetlenül természetvédelmi célokat szolgál.

D) Infrastruktúra hálózatok

A területen elektromos-, kőolaj-, földgáz-, kőolajtermék-távvezeték nem vezethető keresztül, elektromos állomás nem helyezhető el.

E) Feltáró utak

A területen feltáró út nem létesíthető.

F) Sétautak

A területen sétaút nem létesíthető.

G) Lépcsők, támfalak

A területen lépcső, támfal nem létesíthető.

H) Hidak, zsilipek, átereszek

A területen híd, zsilip, áteresz nem létesíthető.

I) Közművek

A területen közmű nem helyezhető el, nem vezethető keresztül.

J) Sportpályák

A területen sportpálya nem létesíthető.

4.3.2.7 Turizmust érintő kezelési előírások (idegenforgalom, üdülés, oktatás, rekreáció)

A tervezési terület korlátozottan, természetvédelmi érdekeket szolgáló tevékenység esetén a természetvédelmi kezelő biztosította vezetővel látogatható.

- *Csoportok számára:* A területen előre bejelentett csoportoknak igény szerint túravezetést vállal a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság Gerecsei Tájegységének személyzete. Egy csoport létszáma legfeljebb 25 fő lehet, mert így mérsékelhető a gyepek taposása és ekkora létszám mellett hatékonyabban lehet átadni az ismereteket. A látogatásra javasolt hónapok a május-június és szeptember-október, de minden esetben figyelembe kell venni a Duna vízállását.
- *Konkrét munkavégzés:* a természetvédelmi kezelővel egyeztetett időpontban és módon
- *Kutatás:* egyedi belépési engedély
- *Vadászat céljára:* a területet a természetvédelmi kezelővel egyeztetett időpontban és módon lehet igénybe venni

4.3.2.8 Ipari és bányászati tevékenységet érintő kezelési előírások

A területen ipari, bányászati tevékenység nem folytatható.

4.3.2.9 Települések egészét érintő kezelési előírások

Település egészét érintő előírás nem szükséges.

4.3.2.10 Tájji, kultúrtörténeti értékekkel kapcsolatos kezelési előírások

A területen tájji, kultúrtörténeti értékekkel kapcsolatos külön kezelési előírás nem szükséges.

4.3.3 Adminisztráció

A) Védetté nyilvánítás, védelem feloldása

B) Tulajdonosi viszonyok, birtokpolitika

A terület jelenleg állami tulajdonban van. Természetvédelmi kezelő és vagyonkezelő a Duna-
Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság. Fontosság: 3.

C) Hatósági engedélyezés

A területet érintő hatósági eljárásokban a természetvédelmi hatóság az Észak-Dunántúli
Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség. A terület jelenlegi állagának,
illetve állapotának megváltoztatása csak az itt élő értékes növény- és állatvilág javára
történhet. A területen a tartózkodást csak ennek figyelembe vételével szabad engedélyezni,
kutatás, monitoring és természetvédelmi célú beavatkozások elvégzésére. A felsorolt célú
tevékenységek részletes terveit a természetvédelmi hatóság engedélyezi. Fontosság: 1.

D) Tervezés

A jelen természetvédelmi kezelési terv a jogszabályban való megjelenést követő 10 évig
érvényes. 5 év elteltével e tervben foglaltakat az addig tapasztalt változások és a monitoring
adatok ismeretében felül kell vizsgálni, és szükség szerint módosítani. 10 év elteltével kell
készíteni a természetvédelmi fenntartó tevékenység középtávú tervét. Jelen terv jóváhagyása
után a területre vonatkozó, vagy azt érintő minden rendezési, fejlesztési, vagy kiviteli tervet
az itt rögzítettek betartásával kell felülvizsgálni, illetve készíteni és végrehajtani. A tervek
jóváhagyásához szükséges a természetvédelmi hatóság hozzájárulása. Fontosság: 1.

E) Ellenőrzés

Több lépcsős. Végrehajtója a megbízott természetvédelmi őr (folyamatosan), a szakmai
osztályok (Élővilágvédelmi-, Vagyongazdálkodási-, Földtani- és Tájvédelmi Osztály félévi
rendszerességgel az éves tervek időarányos végrehajtását), a szakmai tevékenységért felelős
igazgatóhelyettes (az éves tervek megvalósulását) és az igazgató. Az ellenőrzés eredményéről,
az észlelt hiányosságokról - amelyek pótlásáról az igazgató rendelkezik - jegyzőkönyvet kell
felvenni és ezeket a terv érvényességének lejártáig meg kell őrizni. Az ellenőrzések során
rögzített észrevételeket a következő időszak tervezése során fel kell használni. Fontosság: 1.

F) Továbbképzés

A terület kezelésével és őrzésével megbízott személyek rendszeres szakmai továbbképzését biztosítani kell. E továbbképzést a polgári természetőrök számára az Igazgatóság, a természetvédelmi őr és a szakmai felügyelők esetében a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium és az Igazgatóság továbbképzési tervei alapján kell végezni.

5 MUNKATERV

5.1 Középtávú munkaterv

Feladat	Határidő	Felelős	Költségigény
Természetvédelmi őr kijelölése a munkakör ellátásához szükséges felszerelés biztosítása	Védetté nyilvánítás évében december 31-ig	Igazgatóság	-
A terület határain a védettségről tájékoztató hatósági táblák elhelyezése	Védetté nyilvánítás évében december 31-ig	Őrkerület-vezető	50 eFt
Polgári természetvédelmi őrszervezése, vizsgáztatása, irányítása	folyamatos	Őrszolgálat-vezető, őrkerület vezető	-
A szomszédos tulajdonosokkal a jogi határok elismertetése	Védetté nyilvánítás évében december 31-ig	DINP Ig	-
Állat- és növényzeti vizsgálatok a kezelési elvek alaposabb megvalósítása érdekében	Folyamatos	ÉVO-Monitorozó Csoport	800 eFt
Kiviteli terv készítése a tájidegen fa, cserje és lágyszárú fajok eltávolítására	Védetté nyilvánítást követő év december 31-ig	ÉVO, őrkerület vezető	600 eFt
Gyepkaszálás	Minden év július 15. után	Haszonbérelő	Haszonbérleti szerződés
Tájidegen lágyszárú növények kaszálása, lehordása	Minden év július 1-31. között.	Megbízott	Megbízásos munka
Erdők szerkezet átalakítása	Folyamatos	DINPI erdészeti osztályvezető	60 millió HUF
Tájidegen fásszárú növények	Folyamatos	Megbízott	Megbízásos

eltávolítása			munka
A kiviteli terv megvalósítása	Védetté nyilvánítást követő három esztendőben	Igazgatóság	2000 eFt
A védett területegységek ellenőrzése	Folyamatos	őrkerület vezető	-
Kapcsolattartás az önkormányzattal, társadalmi szervezetekkel	Folyamatos	őrkerület vezető	-
A terv féldíós felülvizsgálata	Védetté nyilvánítás után 5 esztendővel december 31-ig	DINPI	-
Kezelési terv felülvizsgálata, új középtávú terv készítése, jóváhagyása	Védetté nyilvánítás után 10 esztendővel december 31-ig	Igazgatóság	1 000 eFt

5.2 Éves munkaterv (Első év a védetté nyilvánítás után)

Feladat	Határidő	Felelős	Költségigény
Természetvédelmi őr kijelölése a munkakör ellátásához szükséges felszerelés biztosítása	március 31.	Igazgatóság	-
A terület határain a védettségről tájékoztató hatósági táblák elhelyezése	január 31.	Őrkerület-vezető	50 eFt
Polgári természetvédelmi őr szervezése, vizsgáztatása, irányítása	Folyamatos	Őrszolgálat-vezető, őrkerület vezető	-
A szomszédos tulajdonosokkal a jogi határok elismertetése	március 31.	ÉDVIZIG, magántulajdonosok	-

Állat- és növényzeti vizsgálatok a kezelési elvek alaposabb megvalósítása érdekében	Folyamatos	ÉVO-Monitorozó Csoport	800 eFt
Kiviteli terv készítése a tájidegen fa, cserje és lágyszárú fajok eltávolítására	április 30.	ÉVO, örkerület vezető	600 eFt
Gyepkaszálás	július 15. után	Haszonbérelő	Haszonbérleti szerződés
Tájidegen lágyszárú növények kaszálása, lehordása	Július 1-31. között.	Megbízott	Megbízásos munka
Erdők szerkezet átalakítása	Folyamatos	DINPI erdészeti osztályvezető	?
Tájidegen fásszárú növények eltávolítása	Folyamatos	Megbízott	Megbízásos munka
A védett területegységek ellenőrzése	folyamatos	örkerület vezető	-
Kapcsolattartás az, önkormányzattal, társadalmi szervezetekkel	folyamatos	örkerület vezető	-

6 A TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERV VÉGREHAJTÁSÁNAK ELLENŐRZÉSE ÉS A TERV FELÜLVIZSGÁLATA

A terv végrehajtásáért a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságán belül a Gerecsei Természetvédelmi Tájégség önálló szakszemélyzete és az Igazgatóság szakértői felelnek.

Az éves tervek teljesítését a szakmai munkáért felelős igazgatóhelyettes ellenőrzi és intézkedik a következő évekre szóló rövid távú tervek kidolgozásáról.

A tervek végrehajtásának pénzügyi vonatkozásait a Gazdasági Osztály ellenőrzi.

A kezelési beavatkozások hatásának monitorozása a DINPI monitoring módszerében előírtak végrehajtásával történik.

A terv felülvizsgálata 10 évenként történik.

7 A TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERV

7.1 TERMÉSZETVÉDELMI GYAKORLATI CÉLKITŰZÉSEK

A) Természeti értékek védelme

- a fajgazdagságában egyedülálló mocsárterek és puhafás ligeterdők természetes mintázatban történő megőrzése, annak teljes fajkészletével együtt,
- a természetvédelmi oltalom alatt álló és a regionálisan, országosan ritka növény előfordulások állományának megőrzése,
- a degradáltabb mocsárterek és erdő területek fajkészletének és mintázatának közelítése a természeteshez,
- a természetvédelmi oltalom alatt álló állatfajok, különösen a fokozottan védett fekete gólya, rétisas, haris, európai hód, vidra élőhelyeinek, állományainak megőrzése.

B) A tervezési terület természetvédelmi érdekekkel összhangban álló, tartós hasznosításának, bemutatásának biztosítása

7.2 TERMÉSZETVÉDELMI STRATÉGIÁK

A természetszerű erdők fajgazdagságának, természeteshez közeli struktúrájának, valamint területarányának fenntartása, növelése, a védett állat-, és növényfajok egyedszámának, állományának fenntartása, illetve növelése aktív természetvédelmi kezeléssel.

A degradált társulások fajkészletének és mintázatának közelítése a természetes állapothoz aktív természetvédelmi kezeléssel.

A nem őshonos fafajból álló erdők a termőhelynek megfelelő őshonos fafajokkal történő szerkezet átalakítása.

Az invazív növényfajok visszaszorítása, további terjedésük megakadályozása.

A látogatás, valamint az oktatási és kutatási tevékenység irányítása, szabályozása.

7.3 TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI MÓDOK, KORLÁTOZÁSOK, TILALMAK

A természetvédelmi kezelési módokra, korlátozásokra és tilalmakra vonatkozó előírásokat - a természetvédelmi kezelési tervek készítésére, készítőjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 30/2001. (XII. 28.) KöM rendelet 2. § (2) bekezdés c) pontjában, illetve melléklete 7. pontjában meghatározottak szerint - a 3. 1. és 3. 2. fejezet tartalmazza.

7.3.1 Művelési ághoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások, tilalmak

7.3.1.1 Erdők kezelése

1. Tájidegen fafajú erdő szerkezet átalakítása a Nyáras- és Körtvélyes-szigeten, beleértve a folyamatban lévő felújítások befejezését. Ápolás mérsékelt alkalmazása, tárcsázás, vegyszerezés kerülése.
2. Természetszerű erdőkben a természetes folyamatok biztosítása, az erdő „magára hagyása”, gazdasági célú erdőművelés tilalma.

Erdő területek összefoglaló kezelési táblázat:

település neve	hrsz	erdőtag és részlet	élőhelytípus kód (Á-NÉR)	kezelési zóna	természetvédelmi kezelés kódja
Süttő	0234/2	120A	J4, J3	II	2, 5, 6
Esztergom	0947		J3	II	2, 5, 6
Esztergom	0948/a		J4	II	2, 5, 6
Esztergom	0948/b		J4	II	2, 5, 6
Esztergom	0949/1a		J3	III	1, 2, 5, 6
Esztergom	0949/1b		015, J3, J4, OB, P1, D6, P2a, D34, OC	III	1, 2, 3, 4, 5, 6
Esztergom	0950/a		J4	II	2, 5, 6
Esztergom	0950/b		D6	II	2, 5, 6
Esztergom	0951/a		J4, 015	II, III	1, 2, 5, 6
Esztergom	0951/c		J4, 015	II	1, 2, 5, 6

7.3.1.2 Gyeppek kezelése

3. A gyepterületeket évente változó helyen 10% terület kaszálatlanul hagyása mellett mozaikosan kell kaszálni vadkiszorító technikával, vadriasztó lánc használatával, a kaszálás kezdő időpontja a mindenkori vízállás függvénye, de nem lehet korábbi, mint július 15., szükség esetén 3 évente tisztító kaszálást kell végezni fagyott, vagy teljesen kiszáradt talajon, a lekaszált növényanyagot le kell hordani a kaszálást követő 1 hónapon belül.
4. A gyepterületeken az őshonos cserjék, fa újulatokat mechanikai módszerrel ritkítani kell a levágott növényanyagot a területről a levágást követő 1 hónapon belül el kell távolítani, a növényanyag helyszíni égetése tilos.

A gyepterület felülvetése, égetése, legeltetése tilos.

Gyeppekre vonatkozó összefoglaló kezelési táblázat:

település neve	hrsz	erdőtag és részlet	élőhelytípus kód (Á-NÉR)	kezelési zóna	természetvédelmi kezelés kódja
Esztergom	0949/1b		015, J3, J4, OB, P1, D6, P2a, D34, OC	III	1, 2, 3, 4, 5, 6
Esztergom	0951/b		XD34, 015, D34, H5a,	I, Ia	3, 4, 5, 6

Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások, tilalmak

település neve	hrsz	erdőtag és részlet	élőhelytípus kód (Á-NÉR)	kezelési zóna	természetvédelmi kezelés kódja
Süttö	0234/2	120A	J4, J3	II	2, 5, 6
Esztergom	0947		J3	II	2, 5, 6
Esztergom	0948/a		J4	II	2, 5, 6
Esztergom	0948/b		J4	II	2, 5, 6
Esztergom	0949/1a		J3	III	1, 2, 5, 6
Esztergom	0949/1b		015, J3, J4, OB, P1, D6, P2a, D34, OC	III	1, 2, 3, 4, 5, 6
Esztergom	0950/a		J4	II	2, 5, 6
Esztergom	0950/b		D6	II	2, 5, 6
Esztergom	0951/a		J4, 015	II, III	1, 2, 5, 6
Esztergom	0951/b		XD34, 015, D34, H5a,	I, Ia	3, 4, 5, 6
Esztergom	0951/c		J4, 015	II	1, 2, 5, 6

- Lágyszárú özönnövény-fajok mechanikai eltávolítása évente a vízjárás függvényében július 1-31. között, a lekaszált növényanyag lehordása gyepterületről a kaszálást követő 1 hónapon belül.
- Fás özönnövény-fajok mechanikai és környezetkímélő kémiai eltávolítása, a levágott növényanyag lehordása a levágást követő 1 hónapon belül, amennyiben a lehordás az élőhely károsítása nélkül megoldható, amennyiben nem, úgy a növényanyagot a helyszínen kell hagyni.

A területen mindenfajta hulladék lerakása tilos. Biztosítani kell az illegális szemétkerakók felszámolását.

Vadászathoz infrastruktúra kiépítése, fenntartása, szóró, szózó létesítése tilos, vadászat céljára a területet a természetvédelmi kezelővel egyeztetett időpontban lehet igénybe venni.

A területen vízháztartást károsan befolyásoló tevékenység nem végezhető (pl. lecsapolás).

Közlekedés csak életveszély elhárítása, illetve természetvédelmi célból lehetséges, ide értve az engedélyezett mezőgazdasági tevékenységhez szükséges közlekedést, vadászatot és a vízügyi dolgozók területi mozgását is.

7.3.1.3 Fajok védelme

A természetvédelmi oltalom alatt álló fajok állományát az élőhelyek kezelésével kell elsősorban megőrizni. A védett növényfajok, különösen a pettyegtetett őszirózsa (*Aster sedifolius*), szibériai nőszirm (*Iris sibirica*), kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), mocsári aggófű (*Senecio paludosus*) állományainak megőrzése érdekében kaszálásból kivont foltokat, sávokat kell évente visszahagyni, állományukat 2 évente fel kell mérni. A védett állatfajok, különösen a vidra (*Lutra lutra*), európai hód (*Castor fiber*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), rétisas (*Haliaetus albicilla*), haris (*Crex crex*), piros szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*), lápi légivadász (*Ceriagrion tenellum*) állományát a szaporodási és táplálkozó helyük körüli időszakos területhasználati korlátozással kell védeni, állományukat évente fel kell mérni.

7.3.1.4 Látogatás

A tervezési terület korlátozottan, természetvédelmi érdekeket szolgáló tevékenység esetén a természetvédelmi kezelő biztosította vezetővel látogatható, legfeljebb 25 fő létszámú csoportokban.

7.3.1.5 Kutatás, vizsgálatok

A tervezési területen csak a természetvédelem érdekeivel összefüggő kutatások végezhetőek.

7.3.1.6 Terület- és földhasználat

A területen vegyszer használata csak természetvédelmi célból engedélyezhető, műtrágya kijuttatása, tárolása tilos.

A területen épület nem helyezhető el, építmény létesítése a természetvédelmi kezelést szolgáló ideiglenes építmények —villanypásztor, kerítés, sorompó, tanösvény elemei— kivételével tilos.

A területen sporttevékenység végzése tilos.

A területen ipari, illetve bányászati tevékenység nem végezhető.

A talaj bolygatásával járó, engedélyezett tevékenységek a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal illetékes regionális irodájával, valamint a természetvédelmi kezelővel egyeztetett módon, szükség esetén ezek felügyelete mellett végezhetőek el.

A szigetek területén horgászállás nem alakítható ki, partról horgászni tilos. Ivadékmentés egyeztetett módon végezhető.

7.3.1.7 Táj- és kultúrtörténeti értékek

A szigetek táji értékeinek megőrzését az élőhelyek szakszerű kezelésével kell megoldani.

A területen található régi határkövek eltávolítása, rongálása tilos.

7.3.1.8 Természetvédelmi infrastruktúra

A területen természetismereti tanösvényt kell létesíteni.

8 MELLÉKLETEK

8.1. Bibliográfia

Barina Z. (2003): Adatok az esztergomi Duna-ártér flórájához. (Floristic records from the Danube floodplain at Esztergom) – *Kitaibelia* 8(1): 55-63.

Barina Z. - Schmidt D. (2004): A Duna medrének iszapnövényzete - Aktuális flóra- és vegetációkutatás a Kárpát-medencében VI. (Keszthely, 2004. február 26-29.; poszter-összefoglaló). p. 38. [Mud vegetation in the bed of river Danube]

Borhidi A. – Sánta A. (1999): Vörös könyv Magyarországról 1–2. –*TermészetBÚVÁR* Alapítvány Kiadó, Budapest 362+404 pp.

Boros Á. (1917, 1918, 1925): Florisztikai jegyzetek. - Kézirat, MTM Növénytár

Czumpf A. (1992): A természeti értékek megőrzésének néhány környezet-gazdálkodási lehetősége Magyarországon.(kézirat)

Feichtinger S. (1899): Esztergom megye és környékének flórája —Esztergom Vidéki Régészeti és Történelmi Társaságának kiadványa , Esztergom

Garabás Á. - Lehoczky J. (1999): A környezeti nevelés módszerei, EKF. Környezettudományi Tanszék, Eger

Göncöl Alapítvány (1993): Természetvédelmi célú átnézetes botanikai térképezés a Duna Tát és Budapest közötti szakaszán, Vác

Göncöl Alapítvány (2001): Szakmai előterjesztés a Tái-szigetek védetté nyilvánításához, Vác

Göncöl Alapítvány (2003): A tervezett Dunai-szigetek Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelési terve, Vác

Hopp F. (1988): Egy névtelen rezervátum - A tái-szigetek utolsó 50 éve (1938–1988) — *LIMES* 1992/2:57-80., Novoprint, Dorog

Jáki K. (1994): Földünk-környezetünk Győr-Moson-Sopron Megyei Pedagógiai Intézet, Győr

Komárom-Esztergom Megye környezetvédelmi programja (2001): *PESTTERV* Budapest

Juhász Á. (1987): Évmilliók emlékei – Gondolat, Budapest, pp. 125, 133.

Karátson D. (ed.) (2002): Magyarország földje – Magyar Könyvklub, Budapest, p. 555.

Kátai F. (2000): Tát története a kezdetektől 2000-ig, Press-G 96 BT. Nyomda, Dorog.

- Kárász I.(1999): Terepi környezeti nevelés (komplex terepgyakorlat), EKF. Környezettudományi Tanszék, Eger
- Korpás L. (1980): A Dunántúli-középhegység oligocén—alsó-miocén képződményei – A MÁFI Évkönyve, LXIV. kötet; Műszaki Könyvkiadó, Budapest, p. 140.
- Marosi S., Somogyi S. (ed.) (1990): Magyarország kistájainak katasztere I-II. – MTA Földrajztudományi Kutató Intézet, Budapest, p. 1023
- Nagy A. (2000): Tát nagyközség története, környezetvédelmi vizsgálata, fejlesztésének javaslatai. (kézirat)
- Taitcht István (2003): Tát nagyközség és közigazgatási határának környezetvédelmi állapota, Tát
- Vásárhelyi T.- Victor A. (1998): Nemzeti Környezeti Nevelés, Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, Budapest
- Előterjesztés a Duna-szigetek Természetvédelmi Terület kialakítására (tervezet) DINPI, Budapest, 2001.
423. számú Süttői Körzet Erdőterve (2001.01.01.-2010.12.31.), Törzskönyvi szám: 7/2001

8.2. Térképek

- T-1 melléklet:** A tervezési terület lehatárolása topográfiai térképen, Süttő
- T-2 melléklet:** A tervezési terület lehatárolása topográfiai térképen, Esztergom
- T-3 melléklet:** Nyilvántartási térkép, Süttő
- T-4 melléklet:** Nyilvántartási térkép, Esztergom
- T-5 melléklet:** Erdészeti üzemtervi térkép, Süttő
- T-6 melléklet:** Erdészeti üzemtervi térkép, Esztergom
- T-7 melléklet:** A tervezési terület élőhely térképe és védett növényfajok előfordulási helyei, Süttő
- T-8 melléklet:** A tervezési terület élőhely térképe és védett növényfajok előfordulási helyei, Esztergom
- T-9 melléklet:** Fokozottan védett állatfajok és telepesen költő madárfajok előfordulási helyei, Süttői-sziget

T-10 melléklet: Fokozottan védett állatfajok és telepesen költő madárfajok előfordulási helyei, Táti-sziget

T-11 melléklet: Látogatók számára kijelölt útvonal a tervezési területen

T-12 melléklet: Tervezett DINPI vadászterület határa

T-13 melléklet: Hatósági táblák helyei

T-14 melléklet: Védett terület határa, Süttő közigazgatási határa

T-15 melléklet: Védett terület határa, Tát közigazgatási határa

T-16 melléklet: Élőhelykezelési zónák, Süttő

T-17 melléklet: Élőhelykezelési zónák, Esztergom

T-18 melléklet: Művelési ágak, Süttő

T-19 melléklet: Művelési ágak, Esztergom

8.3. Egyéb melléklet

M-1: A Dunai-szigetek Természetvédelmi Terület ingatlan-nyilvántartási adatai

M-2: Tulajdoni lap másolatok

M-3: Erdészeti üzemtervi lapok

M-4: Gerincesek, Emlősök

M-5: Gerincesek, Halak

M-6: Gerincesek, Hüllők és kétéltűek

M-7: Gerincesek, Madarak

M-8: Gerinctelenek, Rovarok és puhatestűek

M-9: Növények listája

- 1 Danube Delta Biosphere Reserve 2 Srebarna Nature Reserve 3 Kalimok-Brushlen Protected Site 4 Rusenski Lom Nature Park
 5 Persina Nature Park 6 Djerdap National Park 7 Gornje Podunavlje Special Nature Reserve 8 Kopački rit Nature Park
 9 Lonjsko Polje Nature Park 10 Duna-Dráva National Park 11 Duna-Ipoly National Park 12 Dunajské luhy Protected Landscape Area
 13 Záhorie Protected Landscape Area 14 Donau-Auen National Park 15 Donauauwald Neuburg Ingolstadt

Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság
 2509 Esztergom, Strázsa-hegy
 dinpi@dinpi.hu
 www.danubeparks.org

DANUBEPARKS
 network of protected areas